

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post
 binnenland bij vooruitbetaling . f 2.00
 Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 3.00
 Afzonderlijke nummers. . . . » 0.10
 Men abonneert zich voor minstens zes maanden
 ingaande op den dag der eerste toezending f 1.—

Prijs der advertentiën.

Per regel f 0.10
 Bij plaatsing van 300 regels . - 0.09
 » » » 1000 » . - 0.08
 » » » 3000 » . - 0.07

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan den Voorzitter, G. E. V. L. VAN ZUYLEN, 7a Heerengracht of aan den Secretaris, M. A. VAN HEEKEREN, 204 Oranje-Nassastraat, beiden Den Haag.

Voor de Administratie, ook wat betreft Abonnement en Verandering van woonplaats, wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 109 Laan Copes v. Cattenb. Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG” Haagpoort 4, Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verleen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribuëeren of een gift in één's schenken van f 100, zijn donateur(trice).

De ondergeteekende
 wonende te _____ wenscht
 donateur-trice te worden der Vereeniging „Oost-
 en West” tegen een jaarlijksche contributie van
 f _____ den 190
 Handteekening:
 Straat of gracht:

Inhoud van dit nummer.

Voor den Noodlijgenden Javaan. — Mededeelingen. — Oost-Ind. Berichten. — West-Ind. Berichten. — Afdeling Nijmegen. — Lezing van den Heer Dr. W. van Lingen. — Indische Nijverheid, Huisvlijt en Kunstnijverheid. — De Permanente Tentoonstelling te Batavia. — Van Vreemde Koloniën. — De gewijzige Statuten. — Concept Huis-houdelijk reglement. — Het Vereenigingslokaal te 's-Gravenhage. — Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië. — Mail. — Feuilleton.

Voor den Noodlijgenden Javaan.

Blijkens de laatste opgave in No. 51, van den 2en jaargang, was het Restant in Kas op 5 dezer f 459 39½ Sedert is ontvangen van N. v. K. uit Princenhage, een bedrag van f 15.— dat haer door Dr. K. uit Sidoarjo was toegezonden voor de reis van Mej. CLEVERLY, en nu komt ten bate van ons fonds. 15.—

Totaal op 25 Maart f 474.39½

Het „Poortje of de Duivel in Kruiemburg” liep prachtig van stapel. Het Gebouw van Kunsten en Wetenschappen in den Haag was tjokvol. Hare Majesteit de Koningin en Prins Hendrik der Nederlanden, die ten 9 uur in 't Gebouw kwamen, bleven tot het einde toe en bij 't weggaan gaven Zij te kennen,

FEUILLETON.

Takitories.

II.

Voor ene stille kolonie — een klein beetje menschen, neergeworpen in een hoekje van de wilde kust! — is de aankomst van een mailboot uit het vaderland eene gebeurtenis van belang. Stellen wij ons voor, dat het, door naderend hoog water, in een der morgenuren treft! Een schot van de boot, één ten antwoord van 't fort Zeelandia en de geheele stad weet het: de directlijn (lekljn, zegt het volk) van Bakra Kondere (Nederland) is in aantocht. Er komt beweging in de rustige straten. Negers en koelies snellen met hunne karren naar de steigers van den K. W. I. M. aan den Waterkant; heeren en dames wandelen of gaan per rijtuig, om, nog vóór de boot is aangemeerd en de looppanken zijn geleid, verwanten of vrienden een welkom toe te roepen. Er is gedrang en lawaai bij de loodsen. Er is haast geen doorkomen aan en men zou zeggen, dat al die sjouwets en karrenvoerders mitsgaders de nieuwsgierigen het met elkander te kwaad hebben, zoo gaan velen aan; maar 't is zoo kwaad niet bedoeld en het gelach, een luid uitgekraai, wint het soms van het twistend geschreeuw.

Wat een levendigheid brengt die boot te weeg! De kolonie leeft op. Over een paar uur staat het voor 't postkantoor in de stad vol met menschen, die wachten op 't uitdeelen der brieven, terwijl velen hun nieuwsgierigheid reeds verzadigen kunnen door 't geen zij in hun boxen zagen steken. De laatste berichten uit Holland, van verwanten, van handelskantoren en firma's, hoe worden zij verslonden! Het nieuws, niet van privaten aard, gaat van mond tot mond. Geen wonder, dat binnen eenige uren zoo wat iedereen van alles op de hoogte is. Zelfs schijnt er wat uit te lekken van 't geen toch zeker niet voor openbaarheid bestemd was. Sommigen weten u misschien, heel geheimzinnig, te vertellen, dat er zeer belangrijke brieven zijn gekomen — bij den Gouverneur, wordt bedoeld! De huizen zijn in de kolonie doorzichtig en het gehoor is er bijzonder scherp.

Voor al iedereen er spoedig van op de hoogte, wie de verlofgaang is en ook de nieuwelingen, met de mail meegekomen.

met groot genoegen de voorstelling bijgewoond te hebben. Het publiek was enthousiast warm en bij herhaling werden de heeren en dames dilettanten, die het stuk van Dr. F. van Eeden zoo goed vertolkten, toegejuicht.

De ontvangst en het uitgeleide der Vorstelijke Gasten had plaats door den Eere-Voorzitter der 5e Commissie, den oud-Gouverneur Generaal Mr. J. W. van Lansberge met de Dagelijksche Besturen der Vereeniging en van hare Afdeling 's-Gravenhage. Daarbij was ook tegenwoordig Mr. L. Th. J. Wüppermann, als vertegenwoordiger van het regelings-comité der dilettantenclub, terwijl door Mevrouw Wüppermann—Sas aan H. M. een bouquet werd aangeboden.

Dadelijk na afloop der voorstelling bracht de Presidente van „Oost en West” den warmen dank der Vereeniging over aan de in de bestuurskamer saamgekomen acteurs en actrices, hun de verzekering gevende, dat menig dankbaar hart op Java ook aan hen verplicht zou worden.

Wij zullen toch nu weer spoedig in staat gesteld zijn een flinke som over te maken aan onze Oost-Indische zustervereeniging, die zorg draagt, dat de hier bij elkaar gebrachte gelden nuttig worden besteed voor het doel, waarvoor ze worden gegeven: steun aan de meest noodlijgenden onder de verarmde Javaanen.

En dat er nog veel, héél véél nood daarginds geleden wordt, zullen onze lezers zien uit verschillende treumaren, opgenomen in het laatste gedeelte onzer O. I. Berichten.

Mededeelingen.

I. van het Dagelijksch Bestuur:

A. Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging

op maandag 6 April 1903 des n. m. ten 2 ure in de directiekamer van het Logebouw Rijnstraat, te Arnhem.

Agenda:

- 1°. Mededeeling der werkzaamheden van het Bestuur in het afgelopen jaar en van den toestand der Vereeniging.
- 2°. Geldelijke verantwoording van den Penningmeester.
- 3°. Verkiezing van leden voor het hoofdbestuur en van den president, den penningmeester en den Secretaris der Vereeniging.
- 4°. Benoeming der Commissie, belast met het onderzoek der Rekening en Verantwoording van den penningmeester over het loopende jaar.
- 5°. Behandeling van het Concept-Huishoudelijk Reglement der Vereeniging, zooals dit door het Hoofdbestuur werd opgemaakt en in dit blad is opgenomen.

N. B. Met nadruk wordt de aandacht er op gevestigd, dat de Algemeene Vergadering, behalve voor de afgevaardigden der afdelingen, ook toegankelijk is voor alle donateurs en leden der Vereeniging en dat deze het recht hebben om aan de besprekingen deel te nemen (art. XV der Statuten).

De missies, die dien morgen van de markt terugkeeren, nog later dan gewoonlijk, met de korfjes of bakjes boven op den bonten hoofdhoek, zullen thuis gekomen haar mevrouwen het vertellen en er met groote behendigheid bijvoegen, welke indrukken zij van de pas aangekomenen, vooral van de nieuwelingen hebben ontvangen. Zulke nieuwelingen vallen zoo in 't oog. De kleeding is nog wat Hollandsch en het gelaat, meê door de zeezeis, zoo frisch. Zij worden u spoedig aangewezen. Een eigenaardig voorrecht om zoo eenigen tijd een voorwerp van belangstelling te zijn!

Hoe die nieuwelingen zich wel gevoelen? Men kan niet laten soms, die vraag te doen. Anderlandigheid is samengetrokken ons ellende geworden. Men heeft ook zijn eigen eerste indrukken. Niets meer gewoon dan dat een eerste blik op plaats en menschen, ja een tweede en derde blik, nogal wat teleurstelling biedt. Men had het zich zoo anders voorgesteld! Waar is hier de weelde der tropen? Waar de villa's en de parken, waarvan men droomde? Men zou wandelen onder palmen, klimatschuiven in lustwanden, van bananen saamgestrengeld, doch, in ieder geval, zeker iets gevoelen van de betoovering van het Zuiden en — men ziet zich in de plaats daarvan gebracht in huizen, die, dank zij den goeden smaak der bewoonders wel een enigszins aangenaam voorkomen zullen ontvangen, als al die nette meubeljes, nu nog in de mailboot, zullen zijn ontakt, maar, nu zij ledig zijn, wat hebben van houten loodsen meer dan van heeren huizingen. En van 't zitten en dromen onder palmen? Goede hemel — zoo'n Surinaamsche binnenplaats is wel het laatste, waar men zich mede verzoent. Neen, de indrukken zijn lang niet allen van vroolijken aard. „A good old Town,” hoorde ik eens een kapitein van een Engelsche mailboot, die Paramaribo aandoet, zeggen, toen hij, op zijn campagne gezeten, met welgevallen zag op de rustige stad en daarop met zijn oogen de mooie bocht van de rivier volgde. Maar zoo vriendelijk, hoewel ook met eene beperking, valt dikwijls het oordeel der nieuwelingen niet uit. Het is voor hen te hopen, dat zij niet vermeederen het getal der ontvredeuden, der mopperaars over alles, der onberedeneerden, die als ze in Suriname zijn, terstond hebben vergeten, wat en hoe ze in Nederland waren. Een voormalige predikant, die zijn kansel te Paramaribo wel eens een enkele maal wat veel voor een causerietje gebruikte, had het eens over „de klagers” en zeide:

Hoe grooter de deelneming, hoe meer dit in het belang zal zijn der Vereeniging.

B. Op denzelfden dag (6 April) des v. m. ten 11½ ure in hetzelfde lokaal Hoofdbestuursvergadering ter bespreking van alles, wat in de Algemeene Vergadering zal worden behandeld.

II. Van de afdeling 's-Gravenhage:

Herinnering, dat de Jaarlijksche Algemeene Vergadering zal worden gehouden op Maandag 30 Maart 1903 des avonds ten 8 ure in het Gebouw Heerengracht 4.

Met het oog op te bespreken wijzigingen in het Huishoudelijk reglement der afdeling wordt gerekend op trouwe opkomst.

Oost-Indische berichten.

Verslag over de maand Januari j.l. van de Wittekruis-kolonie. Emigratie. General van Heutz. Verslag over de maand Januari j.l. van de kolonie Pangoengsen. De nieuwe algemeene order No. 131. Studiefonds „Midden Java”. Rijstcultuur op Borneo. Over de mindere welvaart van den Javaan. Een schrijven van de afdeling Bandoeng aan het Hoofdbestuur in zake Djoengkoelon.

Blijkens het verslag over de maand Januari j.l. betreffende de Wittekruis-kolonie, zijn in deze maand f 379.80 aan giften ontvangen en bedroeg het saldo in kas op 1 Januari j.l. f 7745.46.

Verder werden ontvangen 10 vaatjes erwten, een partijtje kleëren, 3 blikken cacao, eenige blikken soep-pletten, 500 palapitten, een partijtje katoenzaad en twee vrijkaartjes voor den heer van Emmerik gedurende het loopende jaar voor reizen met de N.-I. Spoorwegmaatschappij.

In het verslag komt nog het volgende voor:

„Al deze bewijzen van welwillendheid stemmen ons uitermate dankbaar.

Gedurende de afgelopen maand kregen wij geregeld drie keer in de week bezoek van den docter djawa en op drie andere dagen van een helper van Dr. van der Leij te Salatiga. Met Dr. van der Leij ben ik in onderhandeling omtrent de behandeling van ernstige ziekten, die hij op zich wil nemen, nadat hij in het bezit zal zijn van een ziekenloots te Salatiga.

Ook in verband met de tenuitvoerlegging mijner emigratie-plannen zal ons europeesch personeel spoedig met drie of vier personen vermeerderd zijn, in welk geval gedurende enige maanden mijn handen meer vrij zullen hebben en in staat zullen zijn iets te doen om Dr. van der Leij aan geld te helpen, opdat hij zijne ziekeninrichting zoo uitgebreid mogelijk kan maken. Dr. van der Leij, met wien ik een langdurig onderhoud heb gehad, geeft mij hier vrijheid toe, althoewel hij uit beginsel zelf het publiek niet om geld wil vragen.”

(w. g.) A. v. EMMERIK.

In het Wittekruis-blad komt een opstel voor over „emigratie” waarin bedoeld wordt dat het met alle

toen ik eene dame, die de kolonie erg aftuigde, vroeg wat ze dan zou miste, zooals ze zeide, in vergelijking met vroeger, heeft ze daarop van alles opgenoemd en ten slotte was ook het eten niet goed. Visch, zalm, zooals in Holland — zo zoo heerlijk! — was in Suriname voor geen geld te bekomen. „Die dame” — liet de snaaksche redenaar er op volgen — „had er in Holland eens aan geroken.” Niets is zoo opmerkelijk, als het verschil tusschen de indrukken van den een en van den ander. Tegenover hen, die 't maar niet kunnen vinden en zich aan alles stooten, die worstelen met de hitte, met de muskieten, op 't versche bloed zoo belust, met uitslag als rooden hond, met de herrie terstond van dienstboden, wier taal en manier van doen vreemd is, met de dagverdeling en de gedwongen middagrust, staan zoovele anderen, die het al spoedig kunnen vinden. Sommigen weten zich verbaasd gauw te schikken en zich aan te passen. Zijn er die gebukt gaan onder de warmte, anderen voelen er niets van en gaan dadelijk hun gang, alsof alles van zelf sprak.

Het is opmerkelijk dat verschil. Maar nog opmerkelijker, dat er ook onder hen, die zich niet dan heel moeilijk konden schikken, voorkomen, die, als zij eenmaal weer in Nederland zijn teruggekeerd, Suriname maar niet kunnen vergeten en nog na jaren belijden, wel eens met heimwee aan de West terug te denken. Waaraan ligt dat? Aan het fraaie van haar onmiddellijke omgeving zeker niet. Dan aan de vrijere levensmanier? Aan de ongedwongen, guller wijze van omgaan? Aan de ruimere middelen, dan waarover de meesten in Nederland beschikken? Aan de enigszins belangrijke plaats, die men meende in te nemen? Misschien aan iets van dat alles. Maar de voorname reden ligt ongetwijfeld dieper. Wat is het geval? Ieder, die in de kolonie komt, ondergaat onvermijdelijk een acclimatisatie-proces. Niet slechts een oppervlakkig. Het is het klimaat, dat den nieuweling eerst aanvalt en zijn vijand schijnt en waarmee hij waarschijnlijk zich ten laatste verzoent. Maar dan is hij zelf veranderd. Hij is er voor geschikt geworden. Heel zijn fysiek bestaan was er bij betrokken. En — is hij eindelijk weer in Europa terug, dan gevoelt hij het, allereerst door 't gemis van 't geen hij gewoon was. Die helderheid, die zachtheid in de lucht, dat hooge, reine van de atmosfeer, dat opene der huizen, dat alles was hem een behoefte geworden. En het gemis er van, doet hem wel eens vergeten,

kracht in de hand werken van Javaanen-emigratie naar de buitenbezittingen de aangewezen weg is, en Sumatra, waar nog plaats is voor ongeveer 80 miljoen Javaanen, het eerst aan de beurt behoort te komen. De residentie Palembang alleen heeft eene grooter oppervlakte dan Java. (2526 vierk. mijlen tegen 2388) met slechts ongeveer 700.000 inwoners. Vóór dat zij zoo dicht bevolkt is als Java, moeten in deze residentie alléén nog 30 miljoen zielen bijkomen. Het aantal zielen op Java bedraagt ongeveer 27 miljoen, hare oppervlakte 2388 vierk. geographische mijlen, de gemiddelde bevolking is dus 1306 zielen per vierk. mijl.

De residentie Kedoe-Bagelen met 99 vierk. mijlen heeft eene bevolking van 2.200.000 of ruim 20.000 per vierk. mijl. De Preanger-residentie met 3710 vierk. mijlen heeft eene bevolking, wier aantal ongeveer gelijk staat met die van Kedoe-Bagelen. Deze laatste residentie is dus ruim 3½ maal zoo dicht bevolkt als de Preanger. Daar de Preanger zeker niet onvruchtbaarder is dan Kedoe-Bagelen, zou zij gemakkelijk nog eenige miljoenen Javaanen kunnen voeden, zoodat het voor de hand ligt, dat bij het zoeken van een uitweg voor de overbevolking der dichtstbevolkte streken van Java, op de Preanger het eerst het oog geslagen wordt. Het komt den schrijver echter voor dat eene Javaanen-emigratie naar de Preanger slechts een palliatief zal zijn. De groote toename der bevolking van Java in aanmerking genomen, wat beteekenen dan die enkele miljoenen, die in de Preanger of in andere minder bevolkte streken van Java plaats kunnen vinden? Neen Sumatra is volgens den schrijver daarvoor het land bij uitnemendheid.

De heer van Emmerik is dan ook voornemens in het Palembangsehe de 2de Wittekruis-kolonie te vestigen, daar hij van een persoon thans aldaar wonende, met wien hij ruim 8 jaren geleden de reis uit Europa deed, de beste aanbevelingen daarvoor heeft ontvangen.

Zie hier eenige uittreksels uit zijne brieven: „Uit ondervinding weet ik hoe de Javaan is, wanneer hij ziek en moedeloos is en welke mate van geduld er toe noodig is om hem te verplegen.

Ik ben erg benieuwd te weten hoe het met uw plannen staat betreffende emigratie. Mocht u daartoe overgaan, zoo raad ik u uwe oogen te wenden naar deze streken.

Alles is hier ongerept bosch, uitgezonderd de nederzettingen dezer maatschappij. Bl. ligt aan de Lalang-rivier. Kleine (stoom) launches gaan door naar Bajat. De streek nu langs die kali is als uitgezocht voor een doel als u beoogt. De grond is prachtig. Timmerhout voor huizen, prauwen enz. is in groote hoeveelheden voorhanden, zoodat er niet alleen voldoende is voor materiaal om de woningen der emigranten te bouwen, doch balken- en planken-zagerijen voor de aanstaande bevolking eene bron van groote inkomsten kan worden. Door den overvloed van goede waterwegen kan een en ander zonder moeite of kosten vervoerd worden per vlot. Voorts is daar prachtige rotan, wat een zeer goed uitvoer-artikel is, evenals andere bosch-producten. Door de vruchtbaarheid van den grond en den overvloed van water kunnen verschillende producten, zooals rijst, djagoeng, teboe, ketella enz. elkander onafgebroken opvolgen, terwijl langs de wegen randoeboomen geplant kunnen worden. Is die eenmaal in vrucht, dan kunt u er zeker van wezen zalks ook eene blijvende bron van in-

wat in 't warme land hem minder goed heeft aangestaan en wat daar gemist werd.

Over mooi of minder mooi, of zelfs leelijk van Suriname wordt verschillend geoordeeld. Een vriend van mij, die veel belang stelt in de kolonie, zat, toen ik hem een bezoek bracht, met eenige foto's van Suriname voor zich en wilde vooral van mij-weten, wie 't aan 't rechte einde had: een stadgenoot, die in de West wel eens geweest was en het er leelijk vond of een kennis van hem in Suriname, met wien hij correspondeerde en die er altijd met zooveel ingenomenheid over schreef? „Die plaatjes lijken wel mooi! Ik heb toen gezegd, dat het er zeer op aankomt, wat en hoe men ziet. Dat is b. v. met de Oost ook zoo. Wat zeg? Augusta de Wit in haar „Facts and Fancies about Java” veel schoons en aantrekkelijks omtrent die natuur, omtrent het volksleven, omtrent Batavia en menig hoekje in die hoofdstad van N.-Indië. Men gaat met haar rond, zelfs in de volkswijken en geniet met haar en gevoelt, hoe zeer zij bekoord werd door zooveel in die Oostersche wereld. En hoe heel anders wordt het ons te moede als B. Veth ons komt vertellen, wat hij in de Oost zag en hoorde. 'tWort ons soms wee om 't hart, als wij van hem moeten vernemen, dat die pracht van de tropen, dat doodsche, die eeuwige rust van weelderige planten en geboorte hem weemoedig stemden. En zoo ging 't hem met vele dingen. Augusta de Wit en hij zagen zoo heel anders.

Ik heb Suriname wel eens moeten verdedigen. De rapporten, die menig landgenoot er van ontvangt, luidden soms zeer ongunstig. 'tGebeurt dan ook, dat zij afkomstig zijn van zulken, die er maar eens even hadden rondgezien en 't meeste hadden van hooren zeggen, van de praaties over plaatsen en toestanden, zooals men die licht kan vernemen. Men moet aan een land als Suriname gewoon zijn en er zich thuis gevoelen, er belang in gaan stellen, dan ontsluit zich allengs veel, van 't geen men eerst niet opmerkte. Laat ons eens een enkel kijkje nemen:

Op een morgen te 7 uur gaan wij met de rivierboot van de stad de Suriname op. In 't voorbijgaan zij opgemerkt, dat het verkeer op de rivieren, de binnenlandsche vaart naar de districten, in de laatste jaren zeer is toegenomen. De belangrijkste dagelijkse communicatie is die met de plantages aan de beneden Suriname en Commemijne, het voornaamste gebied der cultures. Dien weg dan

komsten zal zijn. Ook vee en pluimgedierte aankweeken laat zich hier goed betalen. Versche melk is totaal niet te verkrijgen. Eieren, meestal bedorven, kosten hier 5 cents per stuk; meestal zijn zij echter in 't geheel niet te krijgen. Voor akelig kleine kippen wordt f 6 per 12 stuks betaald in den goedkoopsten tijd. Kip behoort hier tot de eerste levensbehoeften, daar vleesch niet te krijgen is.

Elke Europeaan heeft hier ± f20 aan kip per maand nodig. Er zijn hier een 50-tal Europeanen, waaronder 6 gehuwd, zoodat alleen aan kippen op zijn minst gerekend vijf à zeshonderd per maand kan omgezet worden. Welke des op Java heeft tegenwoordig zoveel omzet?

De afneemster voor rijst zal wezen de maatschappij. Deze toch heeft een goede 1000 pikols per maand nodig en betaalt gaarne f 5 of f 5.50. Ook de vischvangst zal loonend wezen, daar de rivieren wemelen van allerhande soort van visch, welke gedroogd en gezouten ook in de maatschappij hare afneemster zal vinden.

Honderde pikols worden daarvan elke maand ingevoerd. Het gouvernement zal wel willen medewerken om Java van eene hongere overbevolking te ontlasten en dan is er nog eene andere reden. Binnen niet langen tijd zal Djambi opengesteld worden voor particuliere industrie.

Met geweld van wapenen is het volk daar bedwongen. Wat zal nu gebeuren, zoo daar aan de grenzen eene nederzetting is van eene arbeidzame nijvere bevolking? De Djambines is, naar 'tgeen ik er zoo van gehoord en gezien heb, geen landbouwer en altijd verlegen om rijst. Het gevolg zal wezen, dat hij aanraking zal zoeken met onze kampong-lieden, om voor verschillende boschproducten rijst te bekommen. Eenmaal daarmee begonnen, zal verbodend niet uitblijven en later door huwelijken een band gevormd worden, die onverbreekbaar zal wezen. Het gouvernement zal daarvan de goede vruchten plukken.

Of de verwezenlijking van dit plan mogelijk zal zijn? De heer H. van Emmerik heeft goeden moed en wil zelfs zijn leven opofferen, indien de leniging van zooveel ellen de op Java en de bloei van de ontzaglijk uitgestrekte buitenbezittingen er door bevorderd kan worden.

De *Javabode* verneemt uit Atjeh uit betrouwbare bron, dat de geruchten, als zou generaal van Heutz dit jaar met een kort verlof naar Holland gaan, onjuist zijn. Alvorens Panglima Polim en andere invloedrijke hoofden zullen gevangen genomen zijn en de tramweg naar de Langssibaai gereed zal wezen, dit laatste niet voor 1905, is er geen denken aan verlof. Vóór zijn vertrek wenscht de generaal nog een bezoek te brengen aan de Gajoelanden, doch niet vóór de bovengenoemde hoofden onschadelijk zijn. Zoo lezen wij ten minste in het *Soer. Hbl.* Met genoegen zal een ieder zijn bevordering tot Grootkruis in de Militaire Willemsorde hebben vernomen. Wij wenschen onzen dapperen generaal van harte geluk met deze zoo welverdiende onderscheiding.

Aan het verslag over de landkolonie Pangoengsen, voor noodlijdende inlanders, over de maand Januari j.l. ontleenen wij de mededeeling dat in die maand f 131 aan giften zijn ingekomen, terwijl de uitgaven f 368.01 hebben bedragen, zoodat het saldo op 1 Februari j.l. f 4.757.16 bedroeg, tegen f 5.005 op 1 Jan. j.l. Het verslag luidt verder als volgt:

„Slechts in 't kort kan ik ditmaal 't een en ander van onzen arbeid mededeelen, daar de vele ziekten bijna al mijn tijd in beslag nemen en ik soms geheel uitgeput ben. Hoe vreeslijk is het, de arme zieken zoo te zien lijden, geheel verstoken van geneeskundige hulp. In een klein ziekenhuis vlak achter mijn eigen woonhuis heb ik nu de eerste zieken bij elkaar, om hen ten minste schoon en zindelijk te houden en te zorgen dat ze niet hard behandeld worden. In de afgelopen maand stierven er zeven. Typhus en andere buikziekten zijn onze onzichtbare maar geduchte vijanden. Onze harten lijden er vreeslijk onder. Wij zouden zoo graag de menschen flink en gezond aan het werk zien, maar wij vertrouwen dat God ons nog betere tijden zal doen beleven.

Het aantal opgezeten bedraagt nu 116. Een paar nieuwelingen, die dachten hier een lui leventje te zullen kunnen leiden, verlieten ons. Onze eersten oogst (djaogong) hebben we binnengehaald en de eerstelingen er van bij gelegenheid van een klein oogstfeest, aan God toegewijd, waarna die eerstelingen onder ons werden verkocht (voor 1 cent 't stuk), hetgeen eene opbrengst leverde van f 2, welk sommetje in het armenhuis werd gestort.

Giften ontvingen wij deze maand niet, behalve de f 131, waarvoor wij reeds in ons vorig verslag onzen dank betuigden. Verder liggen er wel een paar kennisgevingen van aangeleekende stukken, die misschien giften inhouden.

Maar nu hebben wij nog geen gelegenheid om een vertrouwden bode daarvoor naar Djoewana (30 paal van hier) te zenden. Mochten het giften zijn voor het werk, dan zullen wij die in het volgende verslag verantwoorden.

(w. g.) M. JANSZ.

Aan de *Semar. Ct.* ontleenen wij het heugelijke bericht dat er eindelijk een einde is gekomen aan eene

reeds lang bestaande onbillijkheid, zoo niet onrechtvaardigheid. De nieuwe algemeene order No. 131 toch is eene order van groot belang voor de minder met aardische goederen gezegenden. Die order toch bepaalt, dat ouders en voogden van pupillen, die wegens gebrek aan ijver of door wangedrag uit het militaire pupillenkorp worden ontslagen, niet meer terug te betalen hebben de aan die pupillen ten koste geleide gelden, berekend à f 30 's maands.

Alleen wanneer de ouders of voogden zelven verzoeken de pupillen te ontslaan, zullen zij de verplegingsgelden moeten terugbetalen.

Vroeger hing den ouders of voogden steeds boven het hoofd dat, wanneer hun kind of pupil uit het pupillenkorp werd ontslagen, zij eene rekening van het gouvernement ontvingen, die nog al belangrijk was, en arme gegaeerde militairen zelfs een deel van hun zoo zuur verdiende pensioen moesten missen, om zoo niet geheel dan toch gedeeltelijk het aan hun zoon of pupillen ten koste geleide te restitueeren.

Aan deze onbillijkheid is thans voor goed een einde gemaakt.

Aan hetzelfde blad wordt medegedeeld, dat eene vergadering heeft plaats gehad van het bestuur van het studie-fonds „Midden-Java”, met het doel hoofdzakelijk om middelen te beramen, ten einde de fondsen van deze zoo nuttige instelling te versterken en zulks met 't oog op eene aanstaande belangrijke uitbreiding van haar werkring.

Bepaalde zij zich vroeger voornamelijk tot hulpverstrekking aan minvermogene leerlingen der H. B. S., sedert het gouvernement ook gratis leerlingen tot de H.B.S. toelaat, is zij van dit deel harer zorgen ontheven en wil haar werkring ook nog uitstrekken tot het verleenen van financieelen en moreelen steun aan jongelieden van bijzondere aanleg, die blijken gaven van lust tot ernstige studie, om deze in de gelegenheid te stellen na het bezoeken der H.B.S. hier of in Europa hun opvoeding te voltooien.

Zij heeft echter nu niet speciaal de middelbare scholen op 't oog, maar wil ook desverlangd jongelui behulpzaam wezen eene andere inrichting van onderwijs, hetzij lager- of meer-uitgebreid, te bezoeken.

Daar nu overal scholen van dien aard verrijzen, als de Wilhelmijnaschool, de Burgeravondschool, de Ambachtsschool, de Zeevaartschool enz., ligt het voor de hand, zegt de *Sem. Ct.*, dat bij deze instelling heel wat meer aanvragen tot ondersteuning zullen inkomen dan voorheen. Een der middelen om de kas te stijven, vondt het bestuur in het houden van eene kermesse d'été, die eerstdaags zal plaats hebben in eene der zalen van de societeit „de Harmonie”.

In het *Bat. Nbl.* komt een artikel voor over de rijstcultuur op Borneo, ontleend aan het *Banjerms-Nbl.*, waaruit wij vernemen, dat thans ook in het district Oost-Doesson de aanleg van sawah's zal worden ter hand genomen. Daartoe zal de Soengie Tawoelo worden afgedamd, waardoor eene uitgestrekte, zeer vruchtbare vlakte, ruimte biedende voor de rijstvelden van verscheidene honderde huisgezinnen, kan worden geïrrigeerd.

Het terrein is gelegen in de onmiddellijke nabijheid van de kampong Tamjiang-Lajang, alwaar men eene kleine christengemeente heeft.

Met den aanleg van irrigatiewerken in de afdeeling Martapera wordt flink voortgegaan. Te hopen is het dat van de reeds in gebruik genomen sawah's een goede oogst zal worden gemaakt, hetgeen natuurlijk tot gewal zal hebben dat de bevolking het voordeel van sawahbouw boven den tot dusver gevolgden rooibouw meer en meer zal gaan inzien.

Wanneer dan de aanleg van ladangs middels het omkappen en branden der bosschen eenvoudig kan worden verboden en de sawahaanleg in dit gewest slaagt, dan heeft het bestuur aldaar reeds hiermede alleen, agezien van al het andere reeds door dat bestuur tot stand gebracht, een werk verricht, dat, volgens het *Banjerms-Nbl.* nog lange jaren dat gewest met dankbaarheid zal vervullen.

In het *Nieuws van den dag voor Ned.-Indië* wordt opnieuw de aandacht gevestigd op de donkere toekomst voor den minderen man en worden, tot staving der bewering dat de toestand werkelijk hoogst ernstig en in geen deele overdreven is, enige aanhalingen uit verschillende bladen in 't kort weergegeven, waaruit blijkt dat overal dezelfde opinie wordt gedeeld.

Aan de *Sem. Ct.* toch wordt geschreven: „Harde tijden zijn het tegenwoordig. We zijn uitermate voorzichtig met het schrijven over economische toestanden, wanneer we niet zeker zijn van de zaak, want er wordt door de meesten maar een slag in geslagen, op grond van gezegden, die zoo hier en daar zijn opgevangen. Zondag j.l. zijn we er eens op uit geweest naar eenige omliggende desa's om oogen en ooren den kost te geven,

voorbij, wier wit frisch afsteekt tegen de boomrijke omgeving. Maar het mooie van het schouwspel, hier voor oogen, is die rivier, vóór u, om u, achter u, is dat breede glinsterende vlak, is die glorie van den morgen op de lichtblauwe, soms blonde wateren, is die geweldige stroom, die daar spelend, dartelend, schitterend, fonkerend, met gladdes plekken als reusachtige spiegels, met tinteling van onnspeurbare lichteffecten, met koninklijke majesteit in zijn wijde uitgestrektheid, komt aansnelen van de zee, die ginds, weldra binnen 't bereik van uw blik, door de reusachtige poort in 't land staat naar binnen gekomen, als telde hij die voor hem wegruipende oevers niet, eindelijk bij 't fort Amsterdam zich in 2 takken verdeelt, waarmee hij het land schijnt te willen onarmen. Dat is schoon. Zoo iets is eenig; elders ten minste levert Suriname veel minder indrukwekkends op. Toch is 't iets van het land, een kenmerk, tot zijn karakter behoorende. Want wat het zijn eigenaardigheid geeft, zijn schoon, zijn aantrekkelijkheid, dat zijn die rivieren en kreekken, overal als groote en kleine kanalen de eindeloze wouden doorsnijnd. Dat, met dien reusachtigen plantengroei en de heerlijkheid der zon over alles heen, maakt de bekering uit, ten minste van deze lage landen niet ver van den Oceaan. Daarvan ontvangt men indrukken, die menigene medeneemt en die later met eenig heimwee doen terugdenken aan die heldere wereld daarginds.

Het spreekt van zelf: natuurschoon is zoo betrekkelijk. Afhankelijk van den beschouwer. Er is dikwijls gelegenheid dit op te merken, als men in Suriname een riviergezicht, een kreek met het tropisch woud er om heen, een hoekje van de stad bij naderenden avond, een plantage met zijn fraaie boomgaarden heeft genoten en bij 't spreken er over ontdekt, dat er geen weerklink is.

Zoo verschillen de indrukken. Vooral van de nieuwe-lingen, tot wie ik nu nog eens terugkeer. Zij brengen soms, niet alleen verkeerde voorstellingen, maar ook wonderlijke raadgevingen mede. Toen ik er heenging, zeide een oude gepensioneerde, die lang in Suriname geweest was en er vooral veel op zijn kantoor had gezeten: „Vergeet nooit dat de zon je vijand is; ga midden op den dag niet uit!” En ik heb 't zoo anders gevonden. Ten minste, dat die bangmakerij vreeslijk overdreven kan genoemd worden. Wie zijn gang gaat en zich aan de zon went, die leeft,

Het resultaat was allertreurigst. Voor zoover we over het te veld stand suikerriet, dat we gezien hebben, kunnen oordeelen, kan dat nog zeer goed te recht komen indien de regen, die nu doorkomt, vooralsnog blijft aanhouden. Ook met de indigo is dit het geval. Van de sawah's van den kleinen man komt, op eene kleine uitzondering na, zoo goed als niets terecht. Aanvankelijk had men er geen water voor, want het weinigje dat nog hier en daar stroomde, was natuurlijk broodnoodig voor het riet. En nu, nu er hemelwater valt, nu is het te laat om padi te gaan planten, want nog voor dat deze geogost zou kunnen worden, zou men den grond reeds aan den Europeeschen landhuurder moeten teruggeven voor het te planten riet. De bevolking stelt zich maar tevreden met polowidjo en zal 't dus dit jaar moeten stellen met geïmporteerde rijst van de Handelsmaatschappij Kian Gwan, indien ze daar geld voor heeft.

Het geld onder den kleinen man is nu zo schaarsch als men zich dat maar denken kan. Waterdragers en staljongens kan men in de kota bij de vleet krijgen tegen een minimum loon wanneer ze maar te eten krijgen.

Nabij Gampang zagen we Javanen een prachtige klapperboom, die in volen bloei was, vellen en tegen f 0.25 als brandhout verkoopen aan kalkbranders, die men daar in het district Gampang met zijn vele en goede kalkheuvelds, in massa aantreft. Het leeuwenaand van de provendu dier kalkbranders vloeit natuurlijk in de zakken van Chinesezen.

In desa's om de Zuid is de armoede onder de bevolking zoo hoog gestegen, dat grasverkoopers er om vechten om voor vier, ja zelfs voor drie centen een picol gras te mogen leveren. Niemand herinnert zich in diezelfde streken, ooit een picol gras voor minder dan tien centen te hebben gekocht, terwijl de gewone prijs vijftien centen was.

Ten einde raad boden Javanen daar nu laatsten buffel voor f 4.50 te koop aan.

Dit zijn geen opgestoken praatjes, maar waargenomen feiten.

Leest wat aan het *Bat. Nbl.* wordt gemeld:

„De kleine man heeft het in den laatsten tijd zwaar te verstaan. Het is al bijna overal even erg als in Demak, hij is blij, als hij nog wat rijst kan krijgen, velen vergenoegen zich reeds met djaogong en boschknollen als waloor, sente, ja zelfs gadoeng, de koeliewerfers hebben thans gemakkelijker werk, de desa- en districtshoofden zooveel te zwaarder, om de vele kleine diestallen tot klaarheid en de talrijke bedelaars onder dak te brengen, straatrovers te vervolgen en rampokpartijen te voorkomen.”

Aan de *Locomotief* wordt geschreven:

De assistent-resident van Bevervoorde is gisteren naar Goenoengkidoel gegaan, zeker om zich eens persoonlijk te overtuigen van de misere die daar heerscht.

Indien die assistent-resident daar alles te zien en te hooren krijgt evenals een particulier, dan zal hij een boekje kunnen open doen.

Het ware krijgt men van zoo'n inspectie toch niet te hooren, want een bestuurs-ambtenaar is niet zoo mededeelzaam als de afgevaardigde van Kol.

Verder lezen wij in het *Nieuws van den Dag voor N.-I.* nog dat het ook met de bevolking van Tjimahi treurig is gesteld. Er heerscht daar waarlijk armoede. Wij lezen daarin o. m.:

„Ziet men de menschen loopen, dan krijgt men er medeliden mee, zoo schamel zijn zij gekleed. Bij velen mankeert er maar weinig aan of zij loopen in Adam's costume. Nu, de loonen der koelies 15 à 20 cent per dag, zijn er ook niet naar, om de menschen rijk te maken.

's Avonds kan men geheele troepen uitgehongerde kinderen aan de ijzerdraafsluiting, welke de kazernes omgeeft, zien zitten bunkeren om een weinig rijst. De mindere militair, over 't algemeen nog al goetdichtig, geeft aan de stakers dikwijls enig eten, maar in de meeste gevallen gaat dit moeilijker, o. r. hij zelf niet al te veel spijs ontvangt.

Voorts wordt gemeld dat een inlandsch huisvader zijn dochtertje voor f 35 wilde afstaan aan een militair, die zich re-engageeren moest en aldus in het bezit van handgeld kwam. De clandestine prostitutie tiert er welig. Er is bijna geen enkele kampong of men vindt er clandestiene bordelen, ja zelfs komt het voor dat echtgenooten hunne vrouwen des avonds op den publieken weg te koop aanbieden.

Zeer zeker treurige toestanden en dat nog wel in de welvarende Preanger.

Ook aan de *Sem. Ct.* ontleenen wij het eenen ander waaruit op te maken valt dat het ellendig is gesteld met de welvaart der bevolking. O. m. schrijft dat blad:

„Van verschillende zijden komen verzoeken in bij de regering om geldelijken steun ten bate der bevolking. Men wil dat de slechte toestand over 't algemeen lang verzwegen is geworden en dat daaraan juist grotendeels de mindere welvaart te wijten is.

Eerst toen men inzag dat de regering dadelijk bereid was steun te verleenen aan de nooden van het volk in sommige residenties, ging men er toe over bijzondere aandacht te schenken aan de behoeften der bevolking in eigen

niet zooda men dat in Europa gewoon is, maar zooda in de tropen moet geleefd worden en dus ook niet schuw zich ontziet, bevindt er zich het beste bij. Wat is het, dat men in de tropen moet vrezen? Ledigheid. Die is overal, maar daar vooral, een pest. Zij, die in de tropen komen, betrekkelijk gemakkelijk en ruim kunnen leven en niet veel te doen hebben, zijn in gevaar hun tijd te dooden op min goede wijze. Men zoekt toch wat; men is jong. Dan krijgt men de toestanden, die B. Veth beschrijft en nog meer doet vermoeden, voor welke beschrijving, hoe eenzijdig zij ook genoemd zij en kan worden, hij toch zeker wel de stof aan de werkelijkheid ontleende. Werk is een zegen. Laat het zweet er maar eens flink doorbreken; laat men wel veel sneller dan in koeler klimaat het geval is, het gevoel krijgen van te moeten uitblazen en wat langeren rusttijd behoeven, maar de inspanning, het con-amore, het willen, het doen, oefent denzelfden invloed als in de koudere luchtstreek. Daar houdt men door arbeid de koude van het lijf en in de tropen verweert men er zich mede tegen de hitte en — tegen nog veel meer.

Wanneer ik denk aan zooveelen, die in verschillende tropische landen veel en groot werk hebben gedaan, dan gevoel ik, hoe dwaas 't van mij zou zijn, indien ik nog eens wou komen vertellen, dat men in de tropen werken, goed werken kan. Alleen verzwijk ik niet, hoe ik dit schrijvende, met welbehagen en ook wel met bewondering denk aan sommige noeste werkers, die te midden van zooveel indolentie een heerlijk voorbeeld waren voor anderen. En het zijn niet alleen voorname mannen, die zich door hun arbeid eerden. Ook eenvoudiger personen. Ik heb er gekend, die met taal geduld jaren en jaren, een heel leven, zich inspanden en dan ook — overwonnen. Er zijn plantages gegroeid tot winstgevende ondernemingen, met betrekkelijk weinig geld, waar de eigenaar, of de directeur, hoewel Europeaan, zelf den ganschen dag, onder zijn cacao-boomen aan den arbeid was en meepoote en snoeide, zoo goed als een creoolsche werkmans. Het is hun goed gekomen. Zij zijn eed geworden en dragen hun jaren met eere.

Het is, meen ik, niet ieders zaak naar de tropen te gaan. Er zijn er, die er niet aarden kunnen. Er zijn er, die er verworden. Maar veel hangt af van het willen en streven. Laat hij, die naar Suriname gaat — en dat geldt zeker voor

veste en toen bleek eerst dat die wel even bedroevend was, althans niet zooda die wezen moest.

Om niet achter te staan of af te steken bij andere residenties, volgde toen eene aansluiting bij die gewesten, welke steun verzochten, om tegelijkertijd vroegere laksheid en nonchalance te bedekken. Wij behoeven ons er dus niet over te verwonderen als gesproken en geklaagd wordt over de tegenwoordige mindere welvaart op Java; niet om ons daarover ongerust te maken, integendeel nu eerst gaan de besturende ambtenaren den goeden weg op, zij laten zich thans meer aan de bevolking gelegen liggen, 't geen in vroegere jaren, treurig genoeg, niet altijd het geval was.

Met die sleur, om alles te laten zoo als 't was, schijnt langzamerhand gebroken te worden, te oordeelen naar de alarmkreten, die van alle kanten opgaan.

Gelukkig, het wordt dan ook hoog tijd!

Het rapport der Commissie, ingesteld om een onderzoek te doen naar de oorzaken en den omvang van het pauperisme, zal volgens het *Bat. Nbl.* waarschijnlijk in deze maand nog bij de regering ingediend worden. Wij zullen zien en afwachten.

Het bestuur der afdeeling Bandoeng toont te weten wat het wil en wat handelen is, zegt het *Bondsblad*.

Het richtte tot het Hoofdbestuur een flink gesteld, klemmend gemotiveerd schrijven, waarbij met ernst en nadruk verzocht wordt bij de regering aan te dringen op den afstand van gronden op het schierland *Djoengkoelon* met het Prinsen- en Meuweneiland, tot het vestigen eener landbouwkolonie van minvermogene Europeanen.

Dit schrijven is in extenso gepubliceerd in de *Javabode*.

Men kan er zeker van zijn, zegt het *Bondsblad*, dat het Hoofdbestuur zich in deze zaak niet onbetuigd zal laten, maar handelen zal.

Wanneer het schierland *Djoengkoelon* werkelijk voor den kleinen landbouw geschikt zal blijken, hopen wij dat dit daarvoor zal worden afgestaan; de omstandigheden echter dat, volgens de *Sum. bode* de inlanders deze streek verlaten hebben, maakt deze restrictie zeker niet overbodig.

West-Indische Berichten.

Lepra. In de Februari-aflevering van *Vragen van den dag* verscheen een bijdrage „Het lepra-gevaar voor Nederland en zijn Kolonien” van den oud-off. v. Gez. in Oost-Indië P. Adriani, en bijna zelfde tijd werd in *Onze West* een artikel opgenomen over „De Lepra in Suriname” geschreven door den geneesheer C. J. de Vries Robles.

Wij nemen uit beide stukken een en ander over om ook onzerzijds mee te werken de aandacht te vestigen op het gevaar van besmetting die deze ziekte met zich brengt, meer in 't bijzonder wat Suriname betreft.

De meltaatschheid reeds bij de oude Egyptenaren bekend, behoort, evenals de syfilis en de tuberculose, tot de chronische infectieziekten, veroorzaakt door een specifieke bacil, den leprabacil, ontdekt door Armauer Hansen, een Noor. Zij werd onder Mozes, Lazarusziekte; door de Grieken en Romeinen, Lepra; bij de Arabieren, Olfantziekte (elefantiasis Arabum); in ons land Akker- of Veldziekte (omdat de aangetasten buiten de gemeenten verblijf moesten houden) genoemd en verspreidde zich na de kruistochten over Europa, waar spoedig tal van leprozeninrichtingen in 't leven geroepen moesten worden.

In de 13e, 14e en 15e eeuw had elke stad van beteekenis een leprozenhuis. Strengere bepalingen golden zoowel voor den toegang van gezonden tot, als voor het verlaten der zieken van zulk een gebouw, wat er op wijst, dat toen al de besmetting werd ingezien en gevreesd. Ook maatregelen tegen hen, die vrij rondliepen, om gezonden voor aanraking met de aangetasten te vrijwaren, duiden daar op; de lijders moesten tegen den wind inloopen, zich door hun kleeding onderscheiden en door het kleppen met een „Lazarusklap” hun komst aankondigen. 1)

Later werden verdachten naar schouwplaatsen gebracht, om geschouwd te worden.

Waren de bepalingen eerst zeer streng, allengs verzwakten ze, wat wel 't gevolg geweest zal zijn van 't afnemen van de ziekte in 't algemeen en 't verminderen van haar boosaardig en gevaarlijk karakter.

In Portugal breidde zich echter de meltaatschheid weer uit nadat de leprozeninrichtingen waren opgeheven; maar zij wordt er niet als zeer besmettelijk beschouwd.

In Noorwegen daarentegen waar de wetten tot afzondering der lijders streng worden gehandhaafd kreeg men merkwaardige uitkomsten, die tot aanspo-

1) Vandaar het woord „Klaploopen”, een ziekte, zegt de heer Adriani, die tot op heden meer algemeen voorkomt, dan de lepra zelf.

iedere kolonie — behalve een goede gezondheid, wat kalme medenemen, wat vrolijk opnemen van dingen, wat vriendelijkheid voor menschen, ook in die vreemde wereld, wat humor voor 't ontmoeten van zelfderigheden en vooral wat vastheid van karakter en veel zelfbedwang. Dan zal het best met hem gaan!

Spreekt uit mijn schrijven wat ingenomenheid? Nu, iets opgewekts mag er wel zijn in de taal van Hollanders, die burgers zijn geweest in die landen over zee. Men wordt inderdaad wat imperialistisch, als men jaren lang zijn arbeid en zijn belangen in zoo'n ander werelddeel, en daarmee toch in een deel van Nederland heeft gehad. En dat mag ook wel. Ik bedoel: in den goeden zin. Dus niet in den trant der hoerschzuchtige natie die wereldpolitiek drijven en haar macht, het kostte wat het wil, uitbreiden, zelfs als zij die vestigen op de puinhoopen van verwoeste landstroken, waarin zij als struikrovers binnen vallen. Zoo is het niet bedoeld. Een Hollander kan niet mee doen aan een imperialisme, dat snorkend zegt, gelijk de Engelsche trots het dezer dagen nog uitte: „Onze macht moet aan den hemel reiken.” Zoo bedoelen wij het dan ook niet. Maar er is ook een ander imperialisme. Verstaat men daaronder dat Nederland zijn imperium in Oost en West, die kostelijke landen, moet op hoogen prijs stellen, dat elk burger er met eenige geestdrift aan behoort te denken, hoe zijn klein vaderland door die bezittingen zooveel groeter is en dat er een krachtig streven moet ontaken om Hollands macht en rijkdom daar te doen groeien, dan geeft men daarmee alleen het bewijs geen koele egoïst, geen droogstoppel te zijn, maar als recht geard mensch zijn land en deszelfs kans op nog schooner toekomst lief te hebben. Wij kunnen in dat opzicht misschien nog wel iets van andere landen leeren. Is dat imperialisme niet een hooge, heilige plicht? Zoo denkt hij er vooral over, die, eenmaal als nieuweling in zoo'n Nederlandsch wingewest gekomen, er allengs voor heftig leeren gevoelen en nu beter dan anderen weet, welk een belangrijk deel van Nederland daar ginds ligt. Het zijn zulke eens geknoopte banden die „Oost en West” wil opspreken om ze, door gemeenschap versterkt, te doen worden een middel tot opwekking van een ruimer vaderlandsliefde, omvattend moederland en kolonien te zamen.

ring van andere landen mogen dienen, om het Noorweegsch voorbeeld te volgen. In eenige jaren daalde het aantal leprosi van een kleine drieduizend tot achthonderd.

Zijn in Europa de verschrikkingen van deze vreeselijke kwaal niet meer zoo algemeen bekend en is zij door welke oorzaken dan ook grotendeels tot staan gebracht, in Suriname kent men haar nog maar al te wel en is zij waarschijnlijk nog niet aan het uitwoeden, 't geen in hoofdzaak toegeschreven zal moeten worden aan het kleinachten van het besmettingsgevaar. „In Suriname” schrijft de heer de Vries Robles „is het besef van de besmettelijkheid der ziekte nog tot maar weinigen doorgedrongen. Men geloof meer aan erfelijkheid en voedings-oorzaken. Daarom worden huwelijken met lepreuzen vermeden, uit vrees dat de uit het huwelijk voort te komen kinderen melaatsch zullen worden.

Wat de voeding betreft bestaat nog het bijgeloof van de „treven”, d. w. z. men geloof, dat bij bepaalde personen het gebruik van bepaalde voedingsmiddelen lepra zou kunnen veroorzaken. Wanneer men bij een lepra de eerste vlekken waarneemt (vaak de eerste tekenen van lepra) wendt men zich tot den een of anderen kwakzalver, die dan uitmaakt dat het kind „treef” heeft van de een of andere voedingsstof, bij verder gebruik waarvan het kind lepreus zal worden. Men onthoudt alsdan het kind verder van het gebruik van dit voedingsmiddel en soms gebeurt het dan wel dat de „treefvlekken” verdwijnen. Men heeft dan echter meestal te doen gehad, niet met lepra, maar met een parasitaire huidziekte, zooals bijv. de z. g. *lotta* (*pyriasis versicolor*) die in Suriname veel voorkomt. Heeft men echter met werkelijke lepravlekken te doen, dan kan het strengste dieet die niet doen verdwijnen en breekt na verloop van tijd de ziekte toch uit.

Deze treven bestaan hoofdzakelijk in het verbod om vleesch, visch, bakoves, uien, enz. te eten. Men neemt tegen zulke met vlekken behepte personen geene afzonderings-maatregelen. Men ziet er geen gevaar in met zulke personen uit dezelfde borden te eten, hun kleeren te dragen, enz. De kinderen spelen op school met hun makkers, tehuis met broertjes en zusters, terwijl toch juist in dit stadium de lepra zeer besmettelijk is.

Daar de ziekte, wanneer enkel vlekken aanwezig zijn, moeilijk door leken kan worden herkend, is het geen zoeldzaamheid dergelijke personen buiten te zien. Ontwikkelen zich knobbels, of heeft de ziekte van af den aanvang den knobbelvorm aangenomen, dan houden de lijdens zich schuil op hun erven en in hun woningen, om zich alleen 's nachts op publieke wegen te vertoonen.

De lepra doet zich voor in twee vormen, n.l. de vlekken-lepra en de knobbel-lepra. Deze vormen zijn niet altijd streng van elkander te scheiden, daar ze in elkander overgaan, en als de lijd lang genoeg leeft, treden vroeg of laat beide vormen bij denzelfden lijd op. Men spreekt dan van gemengde lepra.

De inlandsche bevolking maakt ook onderscheid tusschen deze vormen. Zij noemt de vlekken-lepra, die gepaard gaat met zenuwaandoeningen, waarbij voedings-stoornissen optreden in huid en spieren voornameel in handen en voeten (de z. g. klauwband) *Cacobi*. De knobbel-lepra noemt zij *Boasie*.

Op de Berlijnsche conferentie, in 1897 gehouden, namen alle vertegenwoordigde Regeringen, op één na, de besmettelijkheid der lepra aan. De conferentie beval als bestrijdingsmaatregel een streng en systematisch isolement aan.

Op de Sandwich eilanden, waar de melaatschheid welig tiert, zijn volgens het rapport van de Hawaische gezondheidscommissie pogingen in 't werk gesteld, om tot een algehele afzondering der lijdens te komen, maar zooals de heer d. V. R. aantoonde zonder bevredigend resultaat, omdat de inboorlingen ook daar geheel onverschillig bleken te zijn voor het gevaar dat hen dreigt door omgang en aanraking met de melaatschen. Op 50000 inwoners komen een 2000 tal besmetten voor, met inbegrip van de verpleegden op het eiland Molokai en zij die zich schuil houden.

Deze eilanden leveren een treurig voorbeeld, van de verschrikkelijke gevolgen der onvoldoende afzondering. Daaraan toch alleen is de ontzettende toename van de ziekte op de Hawai eilanden toe te schrijven.

Hoewel gelukkig geen paralel kan worden getrokken tusschen Suriname en de Hawai-eilanden moet toch ook in onze kolonie de afzondering van lepra-lijdens onvoldoende worden geacht. Juist omdat de bevolking niet aan de besmettelijkheid geloof, ziet zij geen gevaar in den dagelikschen omgang met lepra-lijdens. Het wordt meer dan tijd, dat de verkeerde meening, dat de lepra in het bloed zou zitten en niet door contact wordt overgenomen, krachtig wordt bestreden.

Volgens prof. van Haren Noman, werden van af 1823, toen het oude etablissement Voorzorg verwisseld werd voor het etablissement Batavia, als isoleerings-station, tot in 1863, het jaar der emancipatie, af en toe strenge wetten uitgevaardigd tot onderzoek, arrestatie en opsluiting der melaatsche slaven en tot bedreiging der melaatsche vrijen met opzending naar Batavia, zoo ze zich niet vrijwillig isoleerden. Toch verslaptte het toezicht telkens.

Bij de emancipatie der slaven in 1863, werden ze allen (33.922) geinspecteerd, daar de Staat voor de melaatschen onder hen geen schadevergoeding wilde uitkeeren. Er waren 380 melaatschen onder. Hoe groot het aantal onder de vrije bevolking was (die toen 21,087 bedroeg), was zelfs niet te schatten.

Na 1863 is het isolement nog verzwakt, in 1879 waren er op Batavia nog slechts 105 melaatschen.

Na de overbrenging in 1897 naar Groot Chatillon daalde het aantal tot 93. Van toen af is het cijfer geleidelijk gestegen, daar er meer leiders werden opgenomen dan er stierven. Op dit oogenblik bedraagt het aantal verpleegden op Groot Chatillon 149 en in de beide partikuliere inrichtingen 68; totaal verpleegden 217. Het aantal Britsch-Indische lijdens nam beduidend toe. Zij vormen thans bijna de helft op Groot Chatillon. Daar men mag aannemen, dat deze koelies gezond Calcutta verlieten en hier aankwamen (zij worden op beide plaatsen gekeurd) is het waarschijnlijk dat deze menschen, althans het meerendeel, de ziekte hebben gekregen in de kolonie. Een bewijs weder van de besmettelijkheid der ziekte.

Bedraagt het totaal aantal verpleegden 217, het is onmogelijk op te geven hoeveel er in de geheele kolonie aanwezig zijn, omdat er tal van leprosi zich bevinden op erven te Paramaribo en in de distrikten. Er zijn tekenen die er op schijnen te wijzen, dat de ziekte zich langzaam uitbreidt.

Moet op grond van het voorgaande worden aangenomen, dat de lepra besmettelijk is, eigenaardig is, dat de meeste lijdens niet kunnen opgeven waar en wanneer zij in aanraking zijn geweest met leprosi. Dit is verklaarbaar, daar gedurende het lange inkubatie tijdperk van de lepra, de aanraking kan zijn vergeten, of wel de lijd onbewust in aanraking is geweest met een besmette, daar de lepra vooral in het beginstadium vaak moeilijk is te herkennen.

Het doel van dit schrijven is, eindigt de heer d. V. R., om de Surinaamsche bevolking te wijzen op het groote gevaar dat haar dreigt, indien wordt voortgegaan geen rekening te houden met de besmettelijkheid der ziekte.

In het algemeen belang moet het samenwonen met lepra-lijdens, voor ieder zooveel in zijn vermogen is, worden tegengegaan. Misplaatst medelijden kan voor het algemeen de verschrikkelijkste gevolgen hebben.

Men breke dus met het bijgeloof der „treven” en het onjuist gebleken begrip der „erfelijkheid”.

Zoowel op de bevolking als het Bestuur rust de plicht, zooveel mogelijk de maatregelen te bevorderen die elders reeds met succes tegen de verspreiding der ziekte zijn aangewend.

Afdeling Nijmegen.

Verslag over het in de afdeling verrichte, gedurende het tijdvak April 1902 - Maart 1903.

Aan 't einde van het vorige jaarverslag riep uw Secretaris, namens het Bestuur, de voortdurende belangstelling in voor het werken en streven der afdeling, waarvoor zij, die aan de Bestuurstafel zitten in de eerste plaats te zorgen hebben, ook verantwoordelijk zijn, maar eene verantwoordelijkheid, die het Bestuur slechts ten deele dragen kan, indien het door de leden niet wordt gesteund.

Aan dien steun heeft het wel niet geheel ontbroken, letten wij slechts op het belangloze aanbod van den heer G. J. Lefebvre om voor leden en introducees eene causerie te houden over: „de tabaks cultuur en het leven in Deli”, ook in verband met de brochure van Mr. van den Brand, maar toch.... er bestaat nog niet die innige samenwerking, waardoor alleen ons streven blijvend nut hebben kan.

Om maar iets te noemen: met uitzondering van slechts enkelen (waaronder weder de heer Lefebvre) deed bijna geen enkel lid eenige moeite om ons ledental uit te breiden; althans het Bestuur ondervond daarvan niet den weerslag in het ontvangen van opgaven van nieuwe leden.

En, om iets van belang te kunnen uitvoeren, is een aanzienlijk ledental in de eerste plaats zeer gewenscht. De contributies toch spelen een groote rol in het „doen” van 't Bestuur.

Zoo gaarne zouden wij b. v. in het bezit komen van eene, ware 't ook een kleine, maar voor de behoeften der leden gezellige verenigingszaal, waarin wij eene doorlopende gelegenheid zouden hebben saam te komen, de belangen der Vereniging te bespreken en te behartigen, bladen, op koloniaal gebied zich bewegend, ter lezing te vinden, enz.

Dan ook hadden wij 'met beide handen aangegrepen het voorstel van een onzer geachte medeleden: ons voor de leden van „Oost en West” diens schoone verzameling gravures en etsen Indië betreffende, ten toe te stellen.

Nu, mankeerde de zaal, waardoor ook vast toezicht op een zoodanige collectie minder zeker zou zijn, terwijl eene dergelijke tentoonstelling eenige dagen in beslag zou hebben genomen.

Intusschen leven wij nog altijd in een tijdperk van

wording, getuige ook, het nog altijd niet gedrukte reglement der afdeling.

Wel is dit goedgekeurd door het H. B., behoudens 2 kleine wijzigingen, maar gebeurde toen nog de oude statuten voor de vereniging geldend waren.

Sedert zijn deze door nieuwe vervangen, de Koninklijke goedkeuring werd ontvangen en uw Bestuur zal thans voor ons Reglement, dat natuurlijk in overeenstemming moet worden gebracht met de nieuwe statuten, de hand aan den ploeg slaan.

Wij namen aan 't slot van ons vorig jaarverslag op, eene aankondiging van eene lezing van den heer van der Lans over: „de eerste zeezochten der Nederlanders naar Indië”.

Wij hoopten op eene trouwe opkomst. Wij hoopten!! Ja! maar te vergeefs en dat nog wel nu een beroep werd gedaan op de overvaardigheid der leden voor den noodlijdenden Javaan.

Wij sloten met een deficit voor de kas, wat minder was, maar vonden slechts één aalmoesje voor onze lijdenden, bruinen broeder in de bus, wat treurig was.

Edoch! Wij willen niet langer klagen. „Het *wis* op Java zoo erg niet”. Die valsche meening moest eerst omver worden gepraat, zelfs onder Indischen en Oud-Indischen.

Met voldoening constateert echter uw Bestuur, dat, sedert wij in de plaatselijke bladen een oproep deden om steun voor Java, er aanhoudend, zij 't druppelsgewijs, giften voor dat doel inkwamen.

Daaronder waren ruime giften, o. a. een van f 50, eenige van f 10 en van f 5, terwijl ook de kleinere in grooten dank werden in ontvangst genomen.

Nijmegen droeg, door onze bemiddeling, voor dat doel bij, eene som van ± f 350.

Verscheidene malen deed uw Bestuur in de plaatselijke bladen een poging om bezieling voor Java in 't leven te roepen; ons Indië beter in Nederland bekend te maken; om de belangen van „Oost en West” onder de aandacht te brengen.

Zelden werd tot nog toe onze bemiddeling ingeroepen tot het plaatsen van kinderen bij families, tot het verstrekken van inlichtingen aan gerepatrieerden, of tot het aan de hand doen van pensions enz.

Ook de weinige aandrang hietoe wil het Bestuur toeschrijven aan de nog geringe bekendheid van „Oost en West” in verband met de weinige opgewektheid van den Nederlander om iets *goeds* en iets *nieuws* te ontdekken. Toch wil het ons voorkomen, dat indirecte gevolgen van ons „doen”, in den vorm van 't naar Indië gezonden register, voorzien van inlichtingen op allerhande gebied, in Nijmegen zullen gevoeld worden.

Dit register ligt voor repatrieerenden bij het Bestuur der sedert van ons H. B. onafhankelijke Ned. Ind. vereniging „Oost en West” te Batavia, ter inzage en raadpleging.

Ons leden-aantal bedraagt thans 108, terwijl wij 2 donateurs tellen.

Nog steeds blijven wij uwen steun vragen, geldelijk en zedelijk, om te kunnen doen, wat wij willen.

Vorblijvend was 't zeker, dat de heer L. J. Lefebvre alhier, die gedurende een tiental jaren in Deli vertoefd heeft, aanbod eene causerie met lichtbeelden te houden over 't leven, werken en streven van de Deli-planters, vooral nu dit zoo sterk gekeld was door Mr. J. v. d. Brand, in zijne brochure „de Millioenen uit Deli”.

Het Bestuur vermeende den heer L. zijn steun niet te mogen ontzeggen en organiseerde een voordracht-avond, toegankelijk voor leden en voor zoover er nog ruimte in de zaal aanwezig was, ook voor niet-leden. In de plaatselijke bladen en ook in 't Kol. Weekblad, No. 43 1903 konden de leden uitvoerige verslagen lezen.

Het Bestuur acht 't zijn plicht, in dit jaarverslag, den spreker voor zijne moeite dank te zeggen en hem een woord van lof toe 't brengen voor zijne doorwrochte, leerrijke rede.

Een drietal leden traden voor en na de lezing tot de vereniging toe.

Aan de afdeling ontvielen voor en na 't einde van 't le verenigingsjaar door bedanken, verhuizen en sterfgevallen: 22 leden.

Het Afd. Bestuur betreurt het afsterven van den Oud-Luit. Kol der art. Feuilletau de Bruin en van den Oud-maj. der art. v. Vrijberghe de Coningh.

De leden, die verhuisden, werden overgegeven aan de afd. besturen ter plaatse, waar zij zich vestigden. Het naar Wageningen verhuisde lid Jhr. von Boddien bleef bij onze afdeling aangesloten.

Het Bestuur betreurt ook het bedanken van eenige leden, blijkbaar teleurgesteld, dat zij niet dadelijk aan pensionnaires of kostkinderen konden worden geholpen.

„Oost en West” is een zedelijk lichaam, men vergeet dat niet, dat wel zooveel mogelijk zijne leden op finantieel gebied behulpzaam wil zijn, maar dat overigens een zedelijk doel nastreeft, uitgedrukt aan 't hoofd van 't Kol. Weekblad.

In zedelijke richting was het Bestuur werkzaam door het plaatsen van artikelen in de plaatselijke bladen, wanneer het pas gaf, de sympathie voor Indië in onze stad op te wekken.

Meermalen kan men in verschillende dagbladen lezen, dat de belangstelling voor Indië in Nederland toeneemt.

Dat is toe te juichen!

Maar 't Bestuur der afd. Nijmegen ziet die belangstelling in onze veste nog niet zoodanig toenemen, als men zou kunnen verwachten in eene stad, waarin zoovele Indischen en Oud-Indischen hunne tabernakelen bouwen.

Medewerking van de leden der vereniging tot verspreiding der beginselen, voorgestaan door „Oost en West” blijft dringend aanbevolen. Eveneens het aanverven van nieuwe leden.

Hoewel niet van onze vereniging uitgegaan, ja zelfs buiten onze bemoeienis geschied, vermelden wij met waardeering het optreden der meisjes van de Dep. Nutschool alhier, die eene soiree arrangeerden, welke f 650.35 opracht voor de noodlijdenden op Java.

Aan die jonge-meisjes onzen hartelijken dank!

Dat „goed voorbeeld goed volgen doet” bewezen eenige jongelieden, jongens en meisjes, die ook eene soiree organiseerden voor den noodlijdenden Javaan en de zultvere opbrengst daardoor, ad f 126, uwen Secretaris aanboden, die deze gelden ter hand stelde aan de Mevrouw van „Oost en West” te 's-Gravenhage, Meyroude N. van Zuiden-Tromp.

Deze gelden, evenals alle andere, vroeger reeds ingekomen, werden door uw Bestuur, onder dankzegging aan de gevers, in de beide plaatselijke bladen verantwoord en ook in ons orgaan „het Kol. Weekblad” vermeld. Na carnaval kregen wij f 2.50, opgehaald door twee kleine clowns.

Naar aanleiding van de gift der meisjes boven aangehaald, werd van uit deze stad een zeer waardeerd artikel geschreven en geplaatst in bovengenoemd blad.

Met de vermelding van het afsterven van den heer van Vrijberghe de Coningh, vinde in dit verslag ook eene plaats de herinnering aan eene lezing door Z. H. Ed. G., nu ongeveer één jaar geleden, gehouden voor de leden van 't Nut alhier, waardoor aan 30 leden van „Oost en West” toegangskaarten, door het Bestuur dier vereniging werden afgestaan.

Die lezing, met lichtbeelden, had ten doel, meer belangstelling alhier voor Indië op te wekken, maar ofschoon alle leden van Oost en West kennisgave kregen — door eene advertentie in de couranten — dat er zooveel vrij-plaatsen beschikbaar waren, zijn er slechts een zestal aangevraagd.

Ook eene lezing van den heer v. d. Heijde, uit Arnhem, waarvoor deze zich belangeloos had beschikbaar gesteld en die voor niet-leden tevens eene kleine entree toegankelijk was, had slechts een matig succes.

Het afdelingsbestuur is, voornemens in dit seizoen nog eens een spreker uit te noodigen om voor de afdeling op te treden. Moge de belangstelling dan grooter blijken te zijn!

Hier worde nogmaals vermeld, dat de statuten der vereniging „Oost en West” eene radicale wijziging hebben ondergaan, zoodat eerst nu waarlijk gesproken kan worden van eene niet afdelingen werkende gemeenschap, over het geheele land verspreid; afdelingen, die zelfstandig kunnen optreden en slechts door administratieve en geldelijke banden — met uitz. van enkele in de statuten genoemde verplichtingen aan het H. B., dat alsdan het zedelijke lichaam „Oost en West” vertegenwoordigt — verbonden zijn, maar overigens, ieder voor zich, naar haar beste weten, uitvoering kunnen geven aan 't streven, omschreven in die statuten.

Voor eene ernstige, krachtige medewerking van de leden, zooals gezegd, beveelt het afd. Bestuur zich sterk bij hen aan.

Nijmegen 13/3 '03. De Secretaris. E. von BOSE.

Lezing van den Heer Dr. W. van Lingen, op 20 Maart 1903, voor de afdeling Utrecht en Omstreken.

Het is mij, als leek op het gebied van de verslaggever, niet mogelijk, een woordelijk relaas te geven van deze lezing of eigenlijk causerie, te meer omdat ze nog voor de helft, grotendeels in 't donker geschiedde, doch daar ik geen reporter zag, en 't jammer zou vinden, wanneer deze belangrijke voordracht geheel onopgemerkt, door de pers, zou voorbijgaan, besloot ik zelf een verslagje te maken, bij voorbaat de welwillendheid van de lezers, en vooral die van den spreker, inroepende, Men bedenke, dat het „kunnen” niet altijd geëvenredigd is aan het „willen”.

De zaal was matig bezet, ik gis een klein 100-tal bezoekers. De vereniging had 27 invitatiekaarten uitgegeven, terwijl ieder lid één persoon mocht introduceren. Er zijn 21 betalende bezoekers geweest, terwijl 10 van de toegelaten invitatie gebruik gemaakt hadden, de overigen waren dus leden en introducties. Gelukkig, dat we in Utrecht op het punt van belangstelling in onze Indië nog niet verward zijn.

Spreker begon met de mededeeling, dat alvorens tot het eigenlijke onderwerp over te gaan, hij eerst wel eens een tot belangstelling in onze koloniën opwekkend woordje tot zijn toehoorders wilde richten, en zeide o. m. dat het hem aangenaam was, voor de vereniging „Oost en West” op te kunnen treden; hij roemde de vereniging die op energieke wijze de in ons land heerschende onwetendheid aangaande onze koloniën, etc. trachtte te bestrijden; hij bracht hulde aan het bestuur der afdeling Utrecht, dat alles in

ADVERTENTIËN.

ENGLISH.

Lady teaches grammar, conversation, literature.
Address p. p. L., bookseller H. DE VOOGD, 159a Fredrikstraat, the Hague.

BOEKHOUDEN.

Opleiding voor Practijk en Examen.

H. VAN VEEN,

Heemskerkstraat 9, Den Haag.

Positie gezocht in Indië.

Iemand 52 jaar oud, ongehuwd, gezond sterk gestel, zes jaren stationschef in Transvaal, bekend met moderne talen en boekhouden, genegen zelf zijne overtocht te betalen zoekt eene betrekking in Indië onverschillig waar.

Brieven lett. D, Bureau van het Koloniaal Weekblad, Haagpoort 4.

Th. N. Eijffinger,

Hofleverancier.

Hooge Westeinde 5. Telefoon Interc. 124. Den Haag.

Specialiteit in Behangspapieren,

Lincrusta Walton en Goudleerpapier.

Salubra (muurschildering) { Hygiënisch afwaschbaar.

Tekko (zijde imitatie)

Vitrauphanie-Papier (imitatie glas in lood).

E. VAN FOREEST-NIX,

WEIMARSTRAAT 37, DEN HAAG.

In Verbandstoffen, Verplegings-Artikelen,

Drogerijen, Chemicaliën.

VERFINBUSSEN enz.

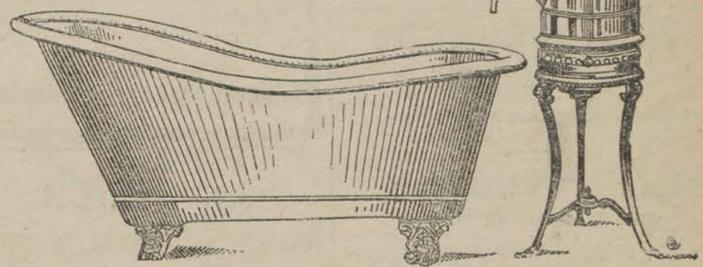
Centraal Drogist WEIMAR.

W. P. de Bock,

73 Piet Heinstraat 73, Den Haag.

Telefoon nr. 345.

Eigen fabrikaat.

MAGAZIJN van BEHANGERSARTIKELN.

Meubilering.

Stoffeering.

Decoratiën.

H. P. MEIJS,

Reinkenstraat 25, Den Haag.

GOEDKOOP ADRES voor alle voorkomende werkzaamheden.

BRUSSEL.

KOSTSCHOOL VOOR JONGE DAMES.
233, Avenue Brugmann, 235.
Directrices:
De dames TER SCHOUW.

ONTVANGEN:

de Nouveautés
voor het aanstaande Seizoen
J. V. VAN DEN AREND,
Marchand-Tailleur.
Van Kinsbergenstraat 100.
's-Gravenhage.

Ter overname gevraagd een

BRANDKAST

merk Chatwood of Lipp, fr. br.
met opgave van maat, bureau
HAAGPOORT 4.

Mevrouw M. STOFFERS

AN SWIETENSTRAAT 134.

Gelegenheid tot onderricht in **Huishoudelijk Maleisch**. In 30 lessen kan men zich voldoende op de hoogte stellen. Informatie Bureau Oost en West.
Vervaardiging van **Indische uitrustingen**. Voorhanden: **Ind. Koetangs** (Jav. en Europ. model) ter vervanging van corset.

B. F. C. DALDERUP,

ATJERSTRAAT 68-68a-70, hoek Batjanstraat.
Het beste en voordeligste adres voor
BUSGROENTEN.
UITGEWOGEN GROENTEN.
ZUURKOOL.
GEDROOGDE GROENTEN.
GEDROOGDE VRUCHTEN.
VRUCHTEN IN BLIK.
GELD. ROOKWORST.

MAGAZIJN

van

Dames- en Kindermantels,
Japonstoffen,
Fantasie Katoenen,
Parasols en Parapluies,
Witte Goederen,
enz., enz., enz.

J. H. VAN DER POL.

Lid der Vereniging Oost en West
afdeeling APELDOORN.

Behangerij.
Stoffeederij.
Meubelmakerij.
Complete Meubeleering.
OBRECHTSTRAAT 173/175. DEN HAAG.
F. J. VISSER & Co.

A. J. MESKER,

MEUBELFABRIKANT.
Hofspui 81. Telefoon No. 240. 's-Hage.

Inrichting voor COMPLETE MEUBILEERINGEN,
zoewel in koop, als in huur.
Complete Ameublementen voor geheele huizen,
boven- of benedenhuizen steeds voorradig.

Gemeubileerde Huizen te Huur,

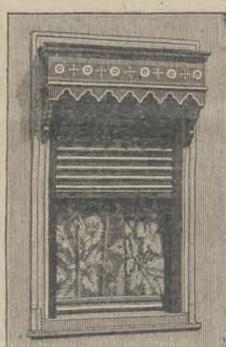
waarbij

Huizen met 10 Kamers v. f 100 per maand.
Benedenhuizen ad " 45 per maand.
Bovenhuizen ad " 60 per maand.
Geheele Inrichtingen steeds voorradig.

GORDIJNEN. TAPIJTEN.

Zaterdag-avond GEOPEND

HET
verplaatste Magazijn
VAN
P. ABRAHAMSON,
Horloger,
van Wagenstraat 25, naar
Spuistraat 41A.

HEINEKEN'S

(Oudste) Glazenwasscherij
Stoom Jaloezieën- en Rolluikenfabriek

Driehoekjes 3, voorh. Wagenstraat 39a, Den Haag.
Amsterdam, v. d. Helststraat 1.
Utrecht, Potterstraat 20.

Hilversum. Arnhem. Nijmegen.

F. H. BOTHE,
21, Veenestraat -- Den Haag.

SPECIALITEIT IN

GEKLEURDE, ZWARTE en CRÈME STOFFEN.

Nouveautés voor elk seizoen.

STEEDS GROOTE ASSORTEMENTEN. BILLIJKEPRIJZEN.

Almelo. **Gebrs. Palthe.** Batavia.

Chemische Wasscherij en Ververij.

Chemisch reinigen en Verven van alle Stoffen in Wol, Zijde, Satijn en Fluweel.
Chemisch reinigen en Verven van alle Heerenkleedingstukken, ook Ambtelijke Kostuums.
Chemisch reinigen van alle Gouden en Zilveren Borduursels en Equipementstukken.

— Onberispelijke uitvoering. Billijke prijzen. Spoedige aflevering. —

Hoofd-agentschap voor Nederlandsch-Indië:

Adres firma VAN BEEM & Co., Weltevreden.

Agentessen gevraagd voor Java en B-Bezittingen.

Indische Families.

Voordeel'ge Aanbieding.

Eenige keurig en flink onderhouden

Inboedels,

bestaande elk uit Salon- en Eetkamer Ameublement, 2 complete Slaapkamers, Logeer-, Bad- en Dienstbodenkamer, complete Keukeninrichting en volledige Gordijnen, Tapijten, Linoleums, Trapploppers, Serviezen, Bedgoed, enz., worden ter overname aangeboden hetzij ter verkoop of in huur tegen zeer aannemelijke condities, te bevragen onder No. 165, Bureau van dit blad.

A. SCHARENBERG,

Hofleverancier.

GROOTSTE KEUZE

Thee- en Presenteerbladen,
THEESERVIEZEN,
Koffiestelletjes, Bonillociers,
enz., enz., enz.

's-Gravenhage, Hoogstraat 45.

G. Nelck,

Behanger, Stoffeeder en Beddenmaker,
Van Merlenstraat 55,
'S-GRAVENHAGE.

Levert en Repareert alle Gestoffeerde
Salon- en Eetkamer-Ameublementen.

Belast zich met verhuizen en in orde brengen van GEHEELE INBOEDELN onder waarborg tegen concurrerende prijzen.

En gros. En détail.

Hoofd-Depôt

(voor 's-Gravenhage)

van af

15 October 1884

van het ECHTE

Prof. Dr. G. Jaeger's

NORMAAL-

ONDERGOED,

voor Heeren, Dames en

Kinderen,

in Winter- en Zomer-

qualiteit.

uit de Fabriek der

Heeren

Wilh. Benger Söhne,

Stuttgart,

tot de laagste prijzen

Lijders aan Sicht en Rheumatiek ten

eerste aanbevelen.

A. Yahle & Co.

DEN HAAG, Hoogstraat No. 14

— Telefoon 1218 —

ROTTERDAM, Hoogstraat 340.

— Telefoon 2987. —

Specialiteit in Kousen en Tricot-Goederen in Katoen, Wol, Merino en Zijde.

En gros. En détail.

Anton Lotz,

Horloger-Opticien.

PIET HEINSTRAT 61,

'S-GRAVENHAGE.

Export naar

Oost- en West-Indië.

Horloges. — Pendules.

Optische Artikelen.

Pension Büchner.

Laan van Meerdervoort 198,

hoek PERPONCHERSTRAAT,

Den Haag.

Logies te bespreken

per maand, dag en week.

R. Glastra.

5-5a BIERSTRAAT, DEN HAAG.

in VERHUIZINGEN,
MET GROOTE en KLEINE MEUBELWAGENS.

Manden en Kisten gratis
in bruikleen.

Firma A. KOKEE.

Nieuwe Havenstraat 32b.

UITZENDING VAN DINERS.

f 0.80 - f 1.00.

Vele Indische recommandatiën.

Etablissement voor Pedi-Manicure Behandeling
en Schoonheids-Massage.

ANGLO-AMERICAN THERAPIE.

Laan van Nieuw Oost-Indië 26.

Door de GEZICHTSMASSAGE worden alle Rimpels en Onaëffenheden uit het GELAAT verwijderd en verkrijgt men weder de Jongdige Frisch- en Schoonheid.

Gegarandeerd Succes.

Eksteroogen, likdoorns, eeltformaties, transpireeren van handen en voeten, wratten en andere hand- en voetabnormaliteiten, welke lastig en pijnlijk zijn, worden geheel pijnloos en radicaal genezen.

De behandeling geschiedt met de nieuwste anti-septische middelen en pijnloos.

Consulten aan het Etablissement iederen dag van 2-4 ure.

Aan huis der patiënten van 8-1 ure.

Minvermogene patiënten van 5-7 ure. Hiervoor worden

Kliniekkarten verschaft van f 1 tot f 3 per maand.

Men vrage Prospectus.

Maison OSKAM.

Grootste export voor Oost en West, zeer doelmatige blikverpakking, gave overkomst gegarandeerd.
OSKAM's Sigaren zijn allen van eerste kwaliteit Tabaksoorten gefabriceerd en met de hand gemaakt, waardoor makkelijk trekken en prachtige brand, altijd is verzekerd.

Door de zeer groote omzet, worden Oskam's Sigaren tot uiterst billijke prijzen vercoekt.

Voor den Haag, Hoofdmagazijn, HOOGSTRAAT 27, en

Filiatle WITTE DE WITHSTRAAT 14.

Voor Rotterdam, SOETENSTEEG 7a.

E. J. G. OSKAM,

Fabrikant, Importeur van HAVANA SIGAREN. — DEN HAAG.

VERMEULEN's Fotografisch Atelier,

Toussaintkade 11, 's-Gravenhage,
is de meest gunstig bekende inrichting

VOOR

Moderne Fotografie.

Flugge en artistieke afwerking.

Zéér billijke prijzen.

Ondergeteekende bericht de ontvangst

VAN

Nouveautés voor het aanstaande Seizoen.

G. JANSSEN, Marchand-Tailleur.

Van Merlenstraat 53, — 's-Gravenhage.

Stoomvaart-Maatschappij

„ROTTERDAMSCH LLOYD”

Maildienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië

in verbinding met de diensten der

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

	van Rotterdam.	van Marseille.	te Port-Said.	te Padang.	te Batavia.
Goentoe	1903	1903	1903	1903.	1903.
Merapi	4 April	16 April	21 April	10 Mei	12 Mei
Gedé	18 "	30 "	5 Mei	24 "	26 "
Ongaran	2 Mei	14 Mei	19 "	7 Juni	9 Juni.
Sindoro	16 "	28 "	2 Juni	21 "	23 "
Salak	30 "	11 Juni	16 Juni	5 Juli	7 Juli
Lawoe	13 Juni	25 "	30 "	19 "	21 "
Ardjoeno	27 "	9 Juli	14 Juli	2 Aug.	4 Aug.
	11 Juli	23 "	28 "	16 "	18 "

* Dubbel schroefstoomschip. 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.

De Hoofd-Agenten: Ruys & Co., Rotterdam.

De Agenten: Eijkensluysters & Tromp, Anna Paulownastraat 1d, 's-Hage.

het werk stelt om lezingen als die van heden, wel te doen slagen.

Spreker begon zijne causerie met te zeggen, dat men van het „prachtige“, „rijke“ en het „grootte“ Indië spreekt, doch dat van die toegevoegde bijvoegelijke naamwoorden, de twee eerste niet volkomen juist waren. Zeker, *Ter Haar* en *Mullatli* hebben beiden Indië om zijn schoonheid geprezen, doch men treft er vooral in de heete moesson ook dorre streken aan, landen die er dan zeer „unheimisch“ kunnen nitzien. Die ziet men o. a. als men per spoor van Maos naar Soerabaya gaat.

En reisje evenwel van Padang naar de Pad. Bovenlanden voert ons voorbij de heerlijkste natuurtooneelen. Doch in al die schoone landouwen mist men iets, dat het natuur-schoon van Italië en Zwitserland, b. v. zoo mooi maakt, n. l. de steffening.

Indië is rijk, zegt men. Ook dit is niet juist; het gaat er al mee, als met de vermaardheid, die de Hollanders bij hunne oostelijke naburen hebben, welke ons altijd voor „esteinreich“ uitmaken. Er gaat heel veel geld uit Indië. Eerstens de ambtenaren en planters gaan naar Holland terug, als ze rijk genoeg zijn; de Chineezers doen insgelijks, n. l. ze gaan, als ze voldoende opgegaard hebben, naar China, terwijl ten slotte vele Inlanders ook veel kapitaal uitvoeren door hunne bedevaarten naar Mekka, waar de meesten dan alles verliezen.

De bodem van Java is ook niet zoo rijk en vruchtbaar meer als vroeger; dat er in betrekkelijk zoo korten tijd toch zulke groote planten en gewassen kunnen groeien, moet zoons spreker later bij het vertoonen der lichtbeelden releveert, voornamelijk aan de groote zonnewarmte worden toegeschreven.

Niettemin er wordt toch veel geld in ondernemingen gestoken, getuige de tabakscultuur op Deli, waar altijd ook nog veel geld verdiend wordt, al is 't dan niet meer zooveel als in vroegere jaren. Doch als men nagaat, dat er nog abakmaatschappijen zijn die 1/2 miljoen verdienen, en dat v. v. een administrateur op zoo'n onderneming 10 % er van krijgt, dan kunnen zulke personen nog een aardig winstje maken. Verder is er geld belegd in verschillende nijwaerden ook in goud, doch dit rendeert nog niet zoo als b. v. steenkolen en petroleum.

Sprekende over het loon van den inl. werkman, beweerde referator, dat dit meestal voldoende was voor zijn bestaan, en dat het in de laatste jaren hier en daar nogal verhoogd was. In 't belang der ondernemingen en daarmee dus alweer in dat van den werkman, kon men 't loon, vooral op de thee- e. a. cultuur-ondernemingen op Java, niet te hoog opvoeren, want zulks zou de exploitatie van ondernemingen tegenhouden.

Ten slotte spreekt men van het „grootte“ Indië. Ja, dit groot is op z'n plaats. Eenige getallen betreffende oppervlakte en aantal inwoners noemde spreker nog en verwees er zake naar den Regeerings-Almanak, waarin men al 't neldenswaardige dienaangaande kan vinden. Mij treft het, dat er door elkaar genomen maar 2 Europeanen op de 25 nij wonen. Wanneer men nagaat, dat alleen Java ± 25 miljoen inwoners telt, de buitenbezittingen ± 10 miljoen, dan bedenkt, dat over al die verschillende menschen-assen onze Koningin ook heerscht evenals over de 5 miljoen Nederlanders, dan moet men toch met trotsch en aanblikbaarheid jegens het voorgeslacht vervuld zijn, dat ons ook een heit verzekerde.

Dan ook denken we terug aan die kloeke heiden, die in de 16e en 17e eeuw alles in 't werk stelden om Neêrlands invloed in het verre Oosten uit te breiden. Maar dat waren ook stoere mannen, die alles durfden. Zeer kenschetsend is aan ook wat de Duitse Keizer zeide, toen hij de schilderij le „Schutters-maaltijd“ aanschouwde: „Das sind ja Kerlen!“

Ook nu gaan nog velen naar Indië, doch dat is bij de neesten slechts om hun eigen positie te verbeteren. Duizenden hebben daar gevonden en vinden er nog een zeer goed bestaan. Spr. raadt evenwel een ieder aan om alleen dan naar Indië te gaan, wanneer men krachtig van lichaam en geest is, terwijl men ook niet te oud mag zijn. Het voortvarend afmattende van 't klimaat werkt zeer vermoedend op den Europeaan. Velen, die er in een avontuurlijke bui in jeugdigen overmoed naar toe zijn getogen, gingen er a gronde of hebben later zich zelf verwijtend toegevoegd: „Wat zijn we begonnen!“ Toch treft men er ook velen aan, die er gekomen zijn om daar te werken tot verrijking van het godsdienstig en algemeen zedelijke peil van den Inlander. Gelukkig, dat in de pogingen om den Inlander oconomisch en zedelijk vooruit te helpen tegenwoordig bijna alle partijen in den lande vrijwel eensgezind aangaan, al zijn die pogingen zelve lang niet altijd gemakkelijk ten uitvoer te brengen. In Indië zijn vele toestanden en begrippen zoo geheel anders als hier, de Inlander denkt en doet vaak het tegenovergestelde van den westerling, zoodat het veel studie en arbeid vereischt, hen te leeren begrijpen. Velen kunnen jaren in Indië doorgebracht hebben, zonder iets dienaangaande te hebben geleerd.

Spr. vroeg eens aan een Eur. militair, die 10 jaar in Indië was, iets omtrent zijn Inl. kameraden, waarop hij ten antwoord kreeg, „dat die menschen hem te min waren, daar bemoeide hij zich niet mee!“

Spr. betogde, dat hij zijn voordracht minder juist had betiteld en liever had moet spreken van: iets over het leven en streven der Europ. in Indië. Het onderwerp is dan ook te uitgebreid voor een enkele causerie.

Daarop liet spreker vele fraaie lichtbeelden vertoonen, te beginnen met een der stoomers van de Rott. Lloyd, en eenige kiekjes van Genua, Port-Said, 't Suezkanaal en Suez, waarop verder in eenige seconden de reis naar Padang gemant werd. Enkele zeer gunstige opmerkingen omtrent het leven aan boord van zoo'n stoomschip werden ten beste gegeven. We kregen verder verschillende typen van Indische woningen, van af het Paleis van den G. G. te Buitenzorg tot en met de eenvoudige kamponghut, zoo ook van Indische menschen en kleederdrachten te zien. Betreffende deze laatste tondte spr. nog het gemak en nut aan der geheel witte kleeding, de sarong en kabaja voor dames en het jasje model Atjehbuis, voor heeren. Een zeer fraaie plaat vertoonde ons vier Inlandsche „Swells“; men kon zoo zien, dat die heeren zich voelden in hun rijk afhangende sarong, het nette, korte buisje, en de nationale hoofddoek.

Verder zagen we thee- en tabaksondernemingen, mooie water-, bosch- en bergpartijen, waaronder een met zwavel-dampen gevulden krater.

Bij een landkaart van Oost-Indië, genomen uit een kinder school-atlas, werd nog even stilgestaan om den toehoorders een denkbeeld te geven van het groote verschil in oppervlakte tusschen ons Indië en Nederland, dat daarmede op een klein hoekje was afgebeeld. De afstanden van het ene uiteinde van den Archipel naar het andere zijn dan ook zeer groot. Men leest hier in de courant zoo droegjes weg: „Luitenant N. overgeplaatst van Batavia naar Banda“, maar eerst als men die afstanden kan nagaan, weet men wat dat zeggen wil en hoezeer dergelijke reizen ten nadeele komen van de beurzen der overgeplaatste ambtenaren en officieren.

Ook lichte spreker zeer aardig toe, wat het eigenlijk beteekent, als men van hieruit iemand, die naar Indië vertrekt, verzoekt iets voor een bloedervant of vriend in

die streken mee te nemen. Die bestemmingsplaatsen zijn meestal op zeer groote afstanden van die van den reiziger verwijderd. Zulke commissie's op z'n Indisch „een koopje“ genoemd, gaan dan nogal eens vergezeld van geldelijke offers ten laste van den vriendelijken overbrenger.

Dr. van Lingen eindigde zijne aangename voordracht met den wensch, dat hij bij velen den lust mocht hebben opgewekt om nog veel meer van Indië te willen vernemen en zoo dit het geval is, dan twijfelde hij er niet aan, of de vereeniging Oost en West zou daarvoor ook ruimschoots de gelegenheid aanbieden. Voor zooverre ik een „oreille en campagne“ kon houden, meen ik uit de nu en dan gemaakte opmerkingen en ontboezemingen om mij heen te mogen opmaken, dat 't auditorium zeer voldaan was. Laat ons hopen, dat vooral zij, die nimmer in Indië geweest zijn, door deze causerie mogen geworden gebracht tot iets dat

naar sympathie en waardeering zweemt voor die gewesten met hun miljoenen inwoners, die toch ook Neêrlands onderdanen zijn. Ik twijfel er ook niet aan, of ze zullen het streven onzer vereeniging dan beter begrijpen en waardeeren en zeker besluiten als lid toe te treden. Een enkel lettertje aan het Bestuur der afdeeling alhier (de Secretaris-Penningmeester woont Willem Barentsstraat 20bis) is daartoe voldoende.

Utrecht, 22 Maart 1903.

NEMOR.

Naschrift. Toen ik met mijn epistel klaar was, zag ik in twee plaatselijke bladen een verslag van de lezing, waarvan het eene vrij uitvoerig was. De reporters hielden zich dan zeer bescheidenlijk, vermoedelijk tusschen de toehoorders, verscholen.

Indische Nijverheid, Huisvlijt en Kunstnijverheid.

Onze 5de commissie heeft werkelijk van af het tijdstip van haar ontstaan „geen enkelen dag stil gezeten“. Behalve de vier groepen-tentoonstellingen in den Haag, werden tentoonstellingen en voordrachten over Indische Kunstnijverheid gehouden te Groningen, Utrecht, Rotterdam, Arnhem en Apeldoorn en was er eene belangrijke inzending van „Oost en West“ op de jongste tentoonstelling te Turijn.

Thans geldt het de inrichting der, al dadelijk bij 't program ontworpen, **permanente tentoonstelling** met gelegenheid tot verkoop en nabestelling. Het uitvoerend comité legde den grondslag tot het vormen eener naamlooze vennootschap, die met zoo'n tentoonstellingslokaal in den Haag beginnen zal en het heeft nu eene circulaire aan belangstellenden rondgezonden, die wij in haar geheel zullen overdrukken, omdat ze gericht is, niet alleen aan de enkelen aan wie ze werd toegezonden, maar aan het gansche volk van Nederland, dat bij de ontwikkeling van Nijverheid, Huisvlijt en Kunstnijverheid, zoowel in Oost- als in West-Indië minstens een even groot belang heeft als die bezittingen en Koloniën zelve.

De Nederlandsche periodieke pers zal dus, als ze ons helpt om den inhoud van dit stuk zooveel mogelijk bekend te maken, een goed werk doen.

Bij de handteekeningen onder de circulaire vinden wij, bovenaan, die van den Eerevoorzitter der commissie en dit in alle opzichten ten rechte, want de oud-Gouverneur-Generaal Mr. J. W. van Lansberge, overtuigd van het groote nut, dat hier beoogd wordt, deelt niet alleen met de commissie haren arbeid, maar staat in werkelijkheid aan het hoofd daarvan.

In plaats van de ijverige Secretaresse Mej. H. van Baak, die in het buitenland is, teekende de heer G. P. Rouffaer als waarn. Secretaris, en ook dit achten wij een goed omen voor 't moeielijk werk, dat ondernomen wordt. Zij die weten, wat de heer Rouffaer schreef en deed in 't belang der Oost-Indische Kunstnijverheid, zullen dit zeker met ons instemmen.

Na bovenstaande toelichting laten wij hieronder de circulaire volgen, hopende dat de commissie verblijd zal worden door tal van kleinere of grootere bijdragen. Ieder der commissieleden is bereid ze namens de 5e Commissie te aanvaarden of van inschrijvingen bericht te ontvangen:

M. M.

DEN HAAG, Maart 1903.

De in de laatste tijden aan den dag gekomen achteruitgang van de welvaart der bevolking op Java, heeft aan alle kanten den wensch doen ontstaan om middelen te beramen, ten einde in dien toestand verbetering te brengen.

Daarom bekleedt eene eerste plaats het denkbeeld om door het ontwikkelen van reeds bestaande, of door het in het leven roepen van nieuwe takken van nijverheid, de gelegenheid te openen voor de bevolking om ook op andere wijze, dan door den landbouw in haar levensonderhoud te voorzien.

Voor menigen tak van nijverheid worden de grondstoffen in Indië gevonden en naar elders vervoerd om aldaar verwerkt te worden; de inlander is handig, leerzaam en bezit bepaald kunstzin en smaak; daarenboven zijn, door de veel eenvoudiger leefwijze, de dagloonen in Indië lager dan overal elders. Er is dus geen reden aan te voeren, waarom op Java geene groote nijverheids-ondernemingen van allerlei aard zouden kunnen bestaan.

Daarvoor zijn echter groote kapitalen benodigd, maar die zijn in Indië niet aanwezig en voor het oogenblik ook daarvoor in Europa niet beschikbaar.

Daarom zal men, het oog steeds gericht houdende op het vestigen der groote industrieën, wel doen met zich vooreerst tevreden te stellen met de ontwikkeling van de reeds bestaande huisvlijt en de kleine takken van nijverheid, die door de Inlanders als bijverdiensten of uit liefhebberij worden beoefend. Men arbeid zodoende op een bestaanden grondslag en met betrekkelijk geringe kosten.

De 5e Commissie van de Vereeniging „Oost en West“ is reeds in die richting werkzaam geweest door het organiseren van tentoonstellingen van voorwerpen van Indische Kunstnijverheid. Thans wenscht zij verder te gaan en zich bepaald te wijden aan de taak om de ontwikkeling der nijverheid van de inlanders te bevorderen en in Europa afzet voor hare voortbrengselen te zoeken.

Het bestaan eener, uit de Oost-Indische Afdeeling van „Oost en West“ voortgesproten, Zustervereeniging in Indië, vergemakkelijkt die taak zeer. Die Vereeniging, welke den naam draagt van Oost-Indische Vereeniging „Oost en West“, heeft daar algemeene sympathie ondervonden en zij wordt door de Indische Regeering op onbekrompen wijze gesteund. Van de zoo noodzakelijke samenwerking der twee zustervereenigingen is men, door hare bijna gelijklopende statuten en programma's, zeker.

Indien men dus met overleg te werk gaat en zich niet laat ontmoedigen door eventuele bezwaren, moeielijkheden of zelfs aanvankelijk teleurstellingen, kan men zich overtuigd houden, dat men ten laatste het doel, waarnaar men streeft, zal bereiken.

Maar daarvoor zijn voorbereiding, studie en proefnemingen noodig en moet men kunnen beschikken over een zeker kapitaal, hoe matig ook in den aanvang. Voorloopig gelooft men te kunnen volstaan met een bedrag van f 20.000.

Die som zal dienen als kapitaal voor eene op te richten Naamlooze Vennootschap, bestemd om voor de 5e Commissie handelend op te treden en als tusschenpersoon te fungeren tusschen producenten en afnemers, aan wie zij de noodige waarborgen van soliditeit zal aanbieden.

De taak der Vennootschap kan omschreven worden als volgt:

I. Ten aanzien der kunstnijverheid:

1°. Het aankopen, voor zooverre hare middelen het toelaten, van voortbrengselen der nijverheid, ten einde de ambitie der producenten op te wekken; toe te zien, dat het bijzondere Indische karakter der voortbrengselen niet verloren ga en na te gaan in hoeverre, met behoud van dat karakter, nieuwe voorwerpen zouden kunnen vervaardigd worden, die ook buiten Indië aftrek kunnen vinden en

2°. In verband hiermede, het in het leven roepen, te 'sGravenhage en elders, waar het nuttig en mogelijk zou zijn, van permanente tentoonstellingen met gelegenheid tot verkoop en nabestelling van voortbrengselen van Inlandsche kunstnijverheid.

II. Wat aangaat de huisvlijt en de kleine takken van nijverheid, zal zij aan die permanente tentoonstellingen eene monsterkamer verbinden, waar eene zooveel mogelijk volledige verzameling zal uitgesteld zijn van monsters van die takken van nijverheid, ten einde de belanghebbenden en deskundigen in staat te stellen te oordeelen over de mogelijkheid om in die artikelen een handel te beginnen en hen behulpzaam te zijn in het aankopen van betrekkingen met de producenten. In indië zelf zal zij trachten de producenten tot het vervaardigen van nieuwe artikelen voor export te bewegen en hen door onderricht tot betere fabricage te brengen.

III. Wat de groote Nijverheid betreft, zal de vennootschap de taak op zich nemen eener zoogenaamde „Société d'Etudes“ en zal zij trachten zich op de hoogte te stellen van hetgeen te dien opzichte te doen valt, ten einde door het aanbieden van vertrouwbaar ontwerp met juiste ramingen van kosten, den ondernemingsgeest aan te wakkeren en, zoodra de omstandigheden daarvoor zullen blijken gunstig te zijn, te geraken tot het vormen van groote nijverheids-ondernemingen, voor welke het een belangrijk voordeel zal zijn, dat zij voor die bemoeienissen aan de vennootschap niets anders dan de gemaakte kosten zullen hebben te vergoeden.

Voor een en ander zal de vennootschap samenwerken met de Indische Zustervereeniging, zich in betrekking stellen met de Ned. Ind. Maatschappij van Landbouw en Nijverheid en waar het nuttig zou kunnen zijn, ook de medewerking der Ned. Maatschappij van Nijverheid te Haarlem inroepen.

De Vennootschap neemt zich ook voor, indien hare fondsen het toelaten, het kunstnijverheids-onderwijs voor de inlanders te bevorderen.

Zij zal tevens trachten de Javaasche aristocratie en de Indo-Europeanen voor hare denkbeelden te winnen door bij hen de overtuiging te vestigen, dat ook, zonder dat zij zich daardoor vernederen, er buiten 's lands kantoren, in de industrie voor hen een nuttig en veel voordeliger arbeidsveld te vinden is.

Het is u bekend hoe Hare Majesteit de Koningin, na zich door den eerevoorzitter der 5e Commissie uitvoerig te hebben doen inlichten omtrent het streven der Vereeniging, Hare ingenomenheid daarmee heeft betoond en eene zeer aanzienlijke som voor de bevordering der Indische huisnijverheid heeft geschonken. Ook aan Hare Majesteit de Koningin Moeder en aan Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Hendrik der Nederlanden heeft het behaagd de Vereeniging te steunen; terwijl wij hoop koesteren, dat de Regeering in het Moederland, op het voetspoor van helgeen de Ind. Regeering gedaan heeft, ons hare medewerking zal verleenen.

Reeds is het ons gelukt door bijdragen van verscheiden particulieren, die in de gelegenheid zijn geweest kennis te nemen van de plannen der Vereeniging, f 5800 van het benodigde kapitaal bijeen te brengen. (Die som is sedert het verspreiden der circulaire reeds tot ruim f 7000 gestegen).

Nog veel meer is er echter noodig en wij richten ons verzoek om financieelen steun en medewerking dan ook tot allen die in den bloei van Neêrlands bezittingen en koloniën belang stellen, met het volle vertrouwen, dat er onder hen velen zullen zijn die door het nemen van één of meer aandeelen van f 50.—, eene zaak zullen willen steunen die, goed geleid, op werkdadige en krachtige wijze, de belangen van Oost- en West-Indië en daarmee ook die van het Moederland, zal kunnen bevorderen.

Men gelieve daartoe, liefst vóór 31 Maart a. s., bericht toe te zenden aan een der onderteekenaars van deze Circulaire.

Zoodra het benodigde kapitaal bijeen is, zullen alle inteekenaren worden opgeroepen tot een samenkomst, waarin de statuten van het geheele beheer zullen worden besproken en vastgesteld.

Namens de 5e Commissie van „Oost en West“:

Mr. J. W. VAN LANSBERGE, eere-Voorzitter.
N. VAN ZUYLEN-TROMP, Presidente.
Ph. ZILCKEN, onder-Voorzitter.
G. P. ROUFFAER, loco-Secretaris.

De Permanente Tentoonstelling te Batavia.

In eener der winkel-lokalen op Rijswijk werd onlangs de toko geopend, waar voortaan de producten van de inlandsche kunst en kunstnijverheid zullen worden tentoongesteld en ten bate der inlanders verkocht, schrijft het B. Nbl. Het is de vereeniging Oost en West, die deze hoogst nuttige zaak ter hand heeft genomen.

Z. E. de G. G. en mevr. Rooseboom brachten een bezoek en gaven door verschillende inkoopten het bewijs hunner belangstelling.

Toen wij ons aanmeldden, was een Javaan bezig op den muur „Oost en West“ te schilderen. Die Javaan, Ekowinangoen, is . . . een inlandsch kunstenaar.

Toen wij binnentraden liet de heer Th. C. M. Hoorn, die met de leiding der zaken hier is belast en die met hulp van eenige inlanders de dikwijls smaakvolle versieringen had aangebracht, ons dadelijk de wajang-teekeningen van dezen artist zien, die getuigenis aflegden niet alleen van 's mans kunstvaardigheid, maar ook van zijn taal geduld en van zijne kennis van de geschiedenis der Javaasche tooverwereld, daarvan had hij bepaalde studie gemaakt.

Niet alleen de teekeningen, maar ook de portefeuille was door E. gemaakt en eveneens de teekening op de portefeuille.

Op de vloer liggen japansch-achtige matten, gevlochten in . . . de Preanger. De muren zijn sierlijk bedekt met zeer mooi batikwerk, waaronder een sarong uit Cheribon, die een beeld geeft van de bezitting des ouden pangerans.

Tusschen de sarongs zijn wapenen van allerlei soort en ouderdom gehangen en de deuren prijken met portières, in de Preanger geweven.

Ook is er het koperwerk uit Soerabaya, voor de vereeniging Oost en West gemaakt.

Verder zien we hier batikwerk van Pekalongan Cheribon, Grisee en andere plaatsen; mooie, kleurige weefsels van Djocja, Buitenzorg en Japara, waarbij vooral uitmunten de *dringins* met goud en zilverdraden. Verder maakt een goed figuur het Palembangse weefsel en het filigrainwerk uit de Padangsche Bovenlanden.

Een paar schaakborden met wajangpoppen als stukken, die zeer goed zijn afgewerkt, vormen prachtige cadeaux voor schaakliefhebbers.

Allerlei voorwerpen van goud en zilversmeedwerk trekken zeer de aandacht en dit is ook het geval met de wajangmaskers en verschillende oude wapens, het persoonlijk eigendom van den heer Hoorn, die ook een stel Dajaks-kleeders, van boombast vervaardigd, heeft tentoongesteld.

Mooi houtsnede- en ivoorwerk is er uit Kedoe en hier hangt in de buurt ook een fraaie sarong-prado, door mevr. Rooseboom opgekocht, die ook een paar *dringins* en sarongs uit Palembang en Bandjermasin, rijk met goud bestikt, heeft gekocht.

De wapensmid uit Tjikeroe is, ook hier weer, met fraaie wapens vertegenwoordigd, waarop typische figuren zijn gegraveerd.

Verder is er een verzameling Preangerstokken en mooie rietstokken met ivooren knoppen uit Palembang.

Ook de Palembangse verlatte presenteerbladen en toetoept-glas zijn goed en zullen veel aftrek vinden, Prachtig is het Japansche lijstwerk en zijn de menu's en waaiers met wajangpoppen als versiering, alles van de kunstvaardige hand van Ekowinangoen.

De prijzen zijn in het geheel niet hoog gesteld, zoodat de artikelen heel gemakkelijk koopers zullen vinden.

Deze eerste stap in eene goede richting door Oost en West gezet op een moeielijk pad, kan leiden tot groote, gewichtige gevolgen. De Vereeniging opent voor de kunstvaardigen onder de inlanders den weg om een goed bestaan te vinden door middel van hun fijn en dikwijls kunstvol handwerk.

Van vreemde Koloniën.

Een Cacaopraatje. Het zijn niet enkel onze bezittingen in Oost en West, die de cacao aan de wereldmarkt leveren en aan tal van cacao- en chocolade-celebriteiten de gelegenheid verschaffen om de wereld te verbazen door hunne vindingrijkheid op 't gebied der reclame, dat ten deze door onze Nederlandsche fabrikanten met groot succes werd betreden, zoodat b. v. in de statistiek van het land, waar de Groote Heer op zijn manier den scepter zwaait, Nederland als de grootste importeur van cacao-poeder vermeld staat. Nu zegt dat niet zoo heel veel, daar de invoer van dat artikel in het jaar 1902 slechts 4000 kilogrammen bedroeg tegen te voren gemiddeld 8000 per jaar. Maar, aan chocolade in den vorm van poeder, tabletten enz. werd in genoemd jaar te Konstantinopel een hoeveelheid van 125012 kilogrammen ingevoerd, waartoe Frankrijk het meest bijdroeg. Het verbruik van cacao en chocolade is, zoowel in Turkije als in de aangrenzende Balkan-staten steeds stijgende en dat zou dus ook aan Nederland en zijne koloniën ten goede kunnen komen, als er geen kind in den kabel komt. En daarop schijnt kans te bestaan. Want de concurrentie wordt steeds grooter. Zelfs landen, die er geen cacao-producerende koloniën op na houden, zoals Italië en Zwitserland, doen er aan mee. Van de 125012 kilogrammen chocolade, die in 1902 te Konstantinopel werden ingevoerd, waren 60000 afkomstig van Frankrijk, 25000 van Italië, 15000 van Nederland, 12000 van Engeland en 5000 uit Zwitserland.

Van Fransche zijde worden nu pogingen in 't werk gesteld om het aandeel der Fransche industrieëlen en planters in den aanvoer van dat artikel te vergroeten. Zoo werd ook reeds door een Fransman, zekeren heer Mullatier, lid van de Kamer van koophandel te Konstantinopel, een chocolade-fabriek opgericht, welke natuurlijk de voorkeur geeft aan de, uit de Fransche koloniën afkomstige cacao-boonen.

De Fransche planters beschikken in het Oosten over krachtige middelen om hun belangen te bevorderen door de aanwezigheid van Fransche Kamers van koophandel in de drie voornaamste havenplaatsen, Konstantinopel, Smyrna en Alexandrië, terwijl de, in de Levant gevestigde handelshuizen zich kunnen wenden tot het Office Colonial te Parijs—een staatsinstelling, welke nut voor de Fransche koloniën reeds dikwijls door ons werd uiteengezet.

Voor hen, die in deze quaestie belang stellen, zijn belangrijke gegevens te vinden in het *Bulletin de la Chambre de Commerce de Constantinople*.

Katoen. De British Cotton Growing Association heeft een nieuwen expert geëngageerd, den heer M. J. W. Hoffman, die gedurende acht jaren de katoen-cultuur in de Vereenigde Staten heeft bestudeerd. Deze deelde mede, dat ten gevolge van verlaging der loonen vele arbeiders de katoenstreken in de Vereenigde Staten hebben verlaten, om in de steden beter betaalden arbeid te vinden. Dat is niet zonder invloed gebleven op de uitgestrektheid der, met katoen bebouwde terreinen in Noord-Amerika en het is dus, met 't oog ook op de uitbreiding der katoen industrie aldaar, te verwachten dat het niet zoo heel lang meer zal duren, totdat de Amerikaansche spinnerijen alle in

het land voortgebrachte katoen aan zich zullen trekken. Deze expert oordeelt zeer gunstig over de katoen van West-Afrika, die hij in kwaliteit steit boven de Amerikaanse ruwe grondstof. Hij herinnert er ook aan dat lang geleden Mexico het ruwe product uit Noord-Nigeria en het achterland van de kolonie Lagos betrok.

De groote handelaren te Liverpool, die eerst maar matigjes belangstelden in het streven van genoemde vereniging, aan wier hoofd de liverpoolsche reeder, sir Alfred Jones, staat, beginnen nu dit streven daadwerkelijk te steunen.

Bij gelegenheid eener vergadering van de vereniging in de maand December 11. is een katoen-monster uit Duitsch Oost-Afrika onderzocht. Daarbij bleek dat deze katoen niet onder deed voor het egyptisch product; terwijl een, uit het landschap Saadani, in genoemde kolonie, afkomstig monster door de bremer katoenspinners door de vereniging van saksische katoenspinners getaxeerd werd als amerikaansch middling tot good middling, ter waarde van 50 pfennige het pond.

De Woermann-lijn te Hamburg, die zich, bovendien verdienstelijk maakte door het in de markt brengen van eerste-klasse-schepen voor de verbinding tusschen West-Afrika en Hamburg, heeft aan het Koloniaal Wirtschafliche Komitee medegedeeld, dat zij bereid was om, ter bevordering van de katoen-cultuur in Togo, alle in de jaren 1903 en 1904 daar geogste katoen kosteloos naar Duitschland te vervoeren.

Het Nieuwjaarsfeest te Hué. In Annam viel de Nieuwjaarsdag, de Tet, op den 29sten Januari 11. Wij achten het wel de moeite waard om aan eene correspondentie aan de *Dépêche Coloniale* het een en ander te ontleenen over de Nieuwjaars-receptie aan het keizerlijke hof.

„Ter bijwoning waren alle, te Hué gevestigde Franschen door den waarnemenden resident, Luce, uitgenoodigd. Den 29sten Januari 11. des morgens ten 7½ ure is een groot gedeelte der fransche kolonie, ten getale van ongeveer 40, dezen in uniform, genen in, door het lange opbewaren in koffers gekreunde en verkleurde fraks, doch het hoofd gedekt met den witten helmhoed, vereenigd op de esplanade voor den hoofdingang van het paleis.

In afwachting van de komst van den resident vergenoegt men zich met het bewonderen van een twaalf-tal kanonnen uit de 18de eeuw, die onder een loods worden bewaard, en van de keizerlijke garde, in de uniform der tongkinesische tirailleurs, doch met veel geel, de keizerlijke kleur, opgesmukt.

Eindelijk komt het rijtuig van den resident opdagen, geescorteerd door eenige gendarmes en een peloton annamitische lansiers. Een kapel van de koloniale infanterie speelt de Marsellaise. Begroetingen worden nu gewisseld en dan gaat het, in optocht tusschen de, en hals opgestelde keizerlijke garde, naar de poort van het paleis, waar de stoet door eenige mandarijnen en een annamitische muziekkapel wordt opgewacht en begroet. Onder de, niet bepaald welluidende tonen der annamitische muziek steekt de stoet een voorhof over en dan biedt zich na het opgaan van een paar trappen een prachtig schouwspel den bezoekers aan.

Rechts en links staan de oorlogs-olifanten opgesteld, mooie dieren met vervaarlijke slag tanden en rijk versierd met goud en purper; dan ziet men in lange rijen de notabelen en mandarijnen, met dragers van reuzen-parasols en van pauwenveren waaiers er tusschen; terwijl andere mandarijnen de, in de scheede gehouden sabels in de hand dragen.

Het geheel begeleidt den stoet der Fransche bezoekers, die in hun zwarte jassen een treurige figuur maken te midden van de rijke kleeding der Annamieten, tot de troonzaal.

Bij den ingang van de troonzaal worden de bezoekers opgewacht door de twee jongere broeders van den keizer en door hen naar den troon geleid, waarvoor de keizer hen opwacht.

Deze, Than Thai, is een jong man, die echter blijkbaar de waarde van den wissel reeds genoten heeft. Hij draagt een geel zijden, met goud geborduurd kleed, dat om het middel is samengevat, en een zwarte muts met gouden versieringen, die zijn ooren bedekken.

Allen blijven staan behalve de keizer, die plaats neemt, waarna de resident zijn gelegenheidspraak afsteekt, die daarop door den keizer, in staande houding wordt beantwoord in de annamitische taal. Beide toespraken worden voor de betreffenden vertolkt.

Daarna daalt de keizer van zijn troon af om de hand van den resident te schudden, terwijl hij de bezoekers uitnodigt, om een aangrenzende zaal binnen te gaan, waar de champagne wordt rondgediend.

Men blijft hier nog een oogenblik samen. De keizer laat zich eenige leden der Fransche kolonie voorstellen en dan wordt de zitting opgeheven.

De regen valt in stroomen neder en in allerijl spoeden zich de bezoekers over de uitgestrekte, open hoven naar den uitgang, ironisch nageoogd door de hooge mandarijnen.

Indo-China. Uit het vorenstaande valt op te maken dat er in Annam nog wel geld zit. De correspondent van de *Dépêche Coloniale* was opgetogen over al het moois, dat hij in het keizerlijk paleis te Hué zag.

Maar ook koning Norodom van Kambodja moet er warmjes in zitter. Deze vazal der fransche republiek heeft in de laatste tien jaren miljoenen en miljoenen piasters besteed aan den bouw eener koninklijke pagode. Deze werd onlangs met grooten praal ingewijd.

Opvallend is daarbij, hoe de inlandsche kunstmaak door den invloed der westersche beschaving verre van veredeld wordt. De nieuwe tempel staat in kunstwaarde verre ten achter bij den ouden tempel van Angkor. De pagode is omringd van een kolonnade. De vier en veertig kolommen zijn van een kostbare houtsoort vervaardigd. De koning vond ze te slank, beval steenen er om heen te metselen, waarop een gipslaag moest worden gelegd, waaraan toen een marmertintje werd gegeven.

De nieuwe gouverneur-generaal van Indo-China, Beau, heeft het noodig geoordeeld om den dienst der douane in die kolonie eens de ooren te wassen in een schrijven aan den directeur-generaal van dien dienst.

Daarin wordt er op gewezen, dat de smokkelhandel, op de kust van Annam in het bijzonder, op groote schaal wordt gedreven. Het zal noodig wezen het aantal recherche-vaartuigen te vermeerdere en een meer rationele verdeling over de stations in te voeren. Maar het was den gouverneur-generaal opgevallen, dat er vooral van dezen dienst een streven uitging, om zich af te zonderen en zich onafhankelijk van andere diensten te maken. Hij zag zich genoodzaakt er aan te herinneren, dat de ambtenaren van het binnenlandsch bestuur, binnen de grenzen van het hun toe- vertrouwd gebied, op een soort zedelijk overzicht aanspraak maken.

Voor een goede samenwerking is het noodig, dat de verschillende diensten zich onderling verstaan, en voor den dienst der douane in het bijzonder is het veel waard, om zich de medewerking van den administratieven dienst te verzekeren, die zeer nuttige aanwijzingen en inlichtingen kan geven.

Het Feminisme in Wadai. Wadai, een mohammedaansche staat in de buurt van het Tsjadmeer, maakt deel uit van het fransch koloniaal gebied, dat in de jaren 1871 tot 1900, afgezien van Algiers en Tunis, een uitbreiding onderging van 800000 tot 6 miljoen vierkante kilometers. In vele streken van dit uitgestrekt geheel is 't bezit van Frankrijk echter slechts nominaal, zoozeer zelfs dat er nog zoo goed als niets daaromtrent bekend is. Dat geldt zeker in hooge mate van Wadai, waar de meeste reizigers, die zich in het land waagden, een gewelddadigen dood vonden. Het gelukte slechts aan twee reizigers, Nachtigal en Matteuci, om er weer levend uit te komen.

Nachtigal overleed voordat hij zijne belangrijke aantekeningen had kunnen uitwerken en Matteuci kon slechts weinige gegevens verstrekken. Er bestaat echter een vrij omstandig reisverhaal van een Tunesier, Mohamed Ibn Omar, die veel goeds van Wadai vertelt en aan dit land verreweg de voorkeur geeft boven Darfoer.

Eigenlijk Wadai is betrekkelijk klein, maar de Sultan van dat rijk heeft tal van stammen in aangrenzende landstreken aan zich onderworpen en schatplichtig gemaakt.

In een dier landstreken, Baghirmi, is de stam der Bios, die wellicht ten voorbeeld zou kunnen strekken voor feministische rijken der toekomst.

De Bios hebben een koningin, die met behulp van drie vrouwelijke ministers: Bandoegoel, Leldaba en Lelmorba regeert. Het hof is samengesteld uit de mooiste adellijke meisjes van den stam. Slechts één man wordt tot het hof toegelaten; een eunuch, die de bevelen der souvereine aan de dorshoofden overbrengt. In geval van overlijden der koningin wordt zij opgevolgd door de mooiste hofdame, die daartoe ook door afkomst het eerst in aanmerking komt.

De sultan van Baghirmi vond slechts één middel om een einde te maken aan dezen staat in zijn land. Hij huwde de koningin der Bios en om zeker te zijn dat hij ook in de toekomst de koningin van dien stam zijn vrouw zou kunnen noemen, huwde hij tevens de driehonderd jonge dames van het hof.

De gewijzigde Statuten.

In No. 1 van den 3den jaargang gaven wij een afdruk van twee artikelen der gewijzigde Statuten, die betrekking hebben op de aanstaande Algemeene Vergadering en op de verkiezing van het Hoofdbestuur.

In dit nummer zullen wij die gewijzigde Statuten, zooals ze bij Koninklijk besluit van den 28 Februari 1903 No. 8 zijn goedgekeurd, in hun geheel opnemen, opdat daarvan door de Afdelingen en de leden kunne worden gebruik gemaakt bij de behandeling van het door het Hoofdbestuur goedgekeurde Concept-Huishoudelijk Reglement, dat, blijkens de Agenda, in de Algemeene Jaarvergadering der Vereniging, op 6 April a. s. te Arnhem, aan de orde komt:

Artikel I.

De Vereniging „Oost en West” is gevestigd te 's Gravenhage.

Art. II.

De Vereniging wordt aangegaan voor den tijd van 29 achtereenvolgende jaren, te rekenen van den dag der oprichting, zijnde den 3den Mei 1899. Eén jaar vóór het eindigen van dezen termijn zal door de Vereniging een besluit worden genomen omtrent haren verderen duur.

Art. III.

Het doel der Vereniging is: Den band tusschen Nederland en zijne bezittingen en koloniën in Oost- en West-Indië voortdurend te versterken en het bevorderen, zoowel van beider gemeenschappelijke belangen, als van die van Oost- en West-Indië in het bijzonder.

Art. IV.

De Vereniging tracht dit doel te bereiken door:

- 1°. Het verspreiden van populaire kennis op allerlei gebied omtrent onze Oost- en West-Indische bezittingen en koloniën, zoowel in woord, als in geschrift.
- 2°. Het steunen van alles, wat dienen kan om de welvaart in Oost- en West-Indië te bevorderen, bij name de ontwikkeling van de Nijverheid en de Inlandsche Kunstnijverheid.
- 3°. Het geven van raad wat betreft de plaatsing van kinderen, die men voor hun opvoeding en onderwijs uit de Indië naar Europa wil zenden of gezonden, dan wel daar achtergelaten heeft en, desverlangd, ook het houden van toezicht over die kinderen.
- 4°. Het geven van raad omtrent reis, uitzet, inrichting, verblijf, onderwijs, medische hulp, inkoop enz. aan naar Oost- of West-Indië vertrekken of aldaar aangekomen personen.
- 5°. Het geven van raad, wat betreft hotels, pensions, huisvesting, inrichting, onderwijs, medische hulp, inkoop enz., op verlangen van uit de Indië komende personen.
- 6°. Allen, wier belangen de Vereniging voorstaat, en die zich daartoe aanmelden, behulpzaam te zijn in het verkrijgen van werkzaamheden.
- 7°. Het zich in betrekking stellen met andere verenigingen, die min of meer hetzelfde doel beoogen.
- 8°. Het bevorderen van de belangen, die de vereniging voorstaat, door zich te wenden tot de bevoegde macht en door, langs wettigen weg te doen, wat verder blijkt nuttig of noodig te zijn.

Art. V.

De Vereniging bestaat uit Eereleden, Donateurs en Leden.

Tot eereleden kunnen worden benoemd personen, die zich bijzonder verdienstelijk hebben gemaakt tegenover de Vereniging; zij worden met meerderheid van stemmen door eene Algemeene Vergadering op voorstel van het Hoofdbestuur of van tien leden en (of) donateurs benoemd; zij zijn tot geldelijke bijdragen niet verplicht.

Donateurs zijn zij, die f 5 of meer jaarlijksche contributie betalen of eene bijdrage doen van minstens f 100 in eens.

Leden zijn zij, die zich verbinden tot het betalen eener jaarlijksche contributie van f 1,50 tot minder dan f 5.

Rechtspersoonlijkheid bezittende verenigingen kunnen donatrice of lid worden.

Eereleden, donateurs en leden, hier te lande en ook leden elders, die minstens f 2,50 jaarlijks contributeeren, ontvangen kosteloos, zoo het verschijnt, het orgaan der Vereniging.

Zij, die thans lid zijn tegen betaling eener contributie van f 1.— 'sjaars, behouden hunne verkregen rechten, waaronder echter niet behoort: het geregeld kosteloos ontvangen van het orgaan.

Eereleden, donateurs en leden kunnen door de Algemeene Vergadering worden geschrapt op voorstel van het Hoofdbestuur of van 20 leden en donateurs. Eene meerderheid van minstens 2/3 der aanwezigen is daartoe noodig.

Art. VI.

Behalve uit die in art. 5 genoemd, zullen de inkomsten der Vereniging bestaan uit schenkingen, legaten of geldelijke voordeelen, welke eventueel voortspruiten uit de inrichtingen, die door bemiddeling der Vereniging tot stand komen.

Art. VII.

De Vereniging is verdeeld in afdelingen.

Zij (de Vereniging) wordt in en buiten rechten vertegenwoordigd door een Hoofdbestuur, bestaande uit minstens 9 leden, waarvan ten minste 3 en hoogstens 5 in 's Gravenhage zullen woonachtig zijn. Uit de 's Gravenhage gevestigde leden van het Hoofdbestuur worden door de Algemeene Vergadering benoemd: een Voorzitter, een Secretaris en een Penningmeester, die te zamen het Dagelijksch Bestuur der vereniging vormen.

De leden van het Hoofdbestuur worden gekozen ter gewone Algemeene Vergadering uit de leden en donateurs. Jaarlijks treden, volgens een door het Hoofdbestuur opgemaakt rooster, 1/3 zijner leden af, die echter terstond herkiesbaar zijn.

In tusschentijds ontstane vacatures wordt, zoo het Hoofdbestuur vervulling gewenscht acht, door dat bestuur zelf tijdelijk voorzien.

Het Hoofdbestuur draagt aan de jaarlijksche Algemeene Vergadering voor iedere tusschentijds of volgens rooster ontstane vacature een tweetal kandidaten voor; iedere Afdeling is verplicht ter vergadering een gelijk aantal kandidaten voor elke vacature te stellen.

De leden van het Hoofdbestuur genieten reizen en verblijfskosten ten laste van de kas van het Hoofdbestuur, alleen voor het bijwonen van Vergaderingen van het Hoofdbestuur.

Het Hoofdbestuur regelt bij Huishoudelijk Reglement eigen werkzaamheden en die van het Dagelijksch bestuur. Dit Reglement wordt aan de goedkeuring der Algemeene Vergadering onderworpen.

Een exemplaar van Statuten en Huishoudelijk reglement zal aan ieder lid worden toegezonden.

Art. VIII.

Eene Afdeling der Vereniging kan worden gevormd, indien tien of meer personen de oprichting daarvan verlangen in eene plaats, waar nog geen Afdeling bestaat.

Van het bestaan der Afdeling wordt onmiddellijk aan het Hoofdbestuur kennis gegeven.

Op plaatsen, waar geen Afdeling bestaat, kan door het Hoofdbestuur een correspondentschap worden gevestigd.

Leden, die zich niet bij eene Afdeling hebben aangesloten, staan administratief en geldelijk onder het Hoofdbestuur.

Art. IX.

Iedere Afdeling kiest haar bestuur en stelt haar huishoudelijk reglement vast, dat, evenals latere wijzigingen of aanvullingen daarvan, zoo spoedig mogelijk aan de goedkeuring van het Hoofdbestuur moet worden onderworpen. Indien ook na gepleegd overleg, de goedkeuring door het Hoofdbestuur niet wordt verleend, dan is de beslissing over de verschilpunten aan de eerst volgende Algemeene Vergadering.

Art. X.

De Afdelingen hebben tot taak het in art. III hiervoor omschreven doel der vereniging zooveel mogelijk te bevorderen op de wijze, aangegeven bij art. IV hiervoor; wat betreft 1°, 2° en 8° van bovenbedoeld art. IV, voor zooveel noodig, in samenwerking met het Hoofdbestuur.

Zij zijn bevoegd zich in de vervulling harer taak, behalve wat betreft 1° en 2° van art. IV, te doen bijstaan door commissiën, gekozen uit leden en donateurs. Die commissiën worden door de besturen der Afdelingen samengesteld en ontbonden.

Art. XI.

Het Verenigingsjaar valt samen met het kalenderjaar.

Art. XII.

De Afdelingen storten jaarlijks in de kas van het Hoofdbestuur: f 0,50 voor ieder lid en contributeerend donateur.

Van alle legaten of donatiën van f 100 of meer, moet aan de kas van het Hoofdbestuur 25 pct. worden afgedragen, tenzij dit in strijd is met een door den gever gemaakte bepaling.

Voor iedere Afdeling buiten Nederland gevestigd, wordt in overleg met haar bestuur, de financiële verplichting tegenover het Hoofdbestuur afzonderlijk geregeld. Die regeling is onderworpen aan de goedkeuring eener Algemeene Vergadering.

Indien aan het Hoofdbestuur blijken mocht, dat eene Afdeling gedurende het eerste jaar van haar bestaan, ter wille van propaganda en in het belang der Vereniging, zich zoovele uitgaven moest getroosten, dat zij de, in de eerste alinea bedoelde bijdragen niet dan zeer bezwaarlijk missen kan, zonder in haar bloei te worden geschaad, is het Hoofdbestuur bevoegd haar, op haar verzoek, geheel of gedeeltelijk van die storting, gedurende het eerste jaar van haar bestaan, te ontheffen.

Art. XIII.

Elke Afdeling benoemt jaarlijks een of meer afgevaardigden om haar ter Algemeene Vergadering te vertegenwoordigen. De afgevaardigden mogen ten laste van de kas der afdeling reis-

en verblijf kosten in rekening brengen.

Art. XIV.

Afdelingen, waarvan het aantal leden en donateurs tot beneden 5 is gedaald, of die hare geldelijke verplichtingen tegenover het Hoofdbestuur niet behoorlijk nakomen, kunnen door het Hoofdbestuur worden ontbonden.

De geldmiddelen der ontbonden Afdeling worden overgebracht in de kas van het Hoofdbestuur.

Art. XV.

Jaarlijks in het 2e kwartaal wordt door het Hoofdbestuur de gewone Algemeene Vergadering belegd.

Buitengewone Algemeene Vergaderingen hebben plaats, wanneer het Hoofdbestuur dit noodig acht, of wanneer 3 of meer Afdelingen, of 2/3 van het aantal leden eener Afdeling, er schriftelijk om vragen, met opgave van het te behandelen onderwerp.

Het Hoofdbestuur moet in de gewone Algemeene Vergadering:

1°. Mededeeling doen van de werkzaamheden van het bestuur in het afgelopen jaar en van den toestand der Vereniging.

2°. Rekening en verantwoording afleggen over het beheer van de geldmiddelen der Vereniging.

3°. Aan de orde stellen de verkiezing van leden voor het Hoofdbestuur en voor de Commissie, te belasten met het onderzoeken der rekening en verantwoording van den penningmeester over het loopende jaar.

4°. Ter behandeling voordragen, het door het Hoofdbestuur aan de orde gestelde en de van de Afdelingen tijdig ingekomen voorstellen.

De Afdelingen worden in de Algemeene Vergaderingen vertegenwoordigd door hare afgevaardigden.

Ook niet afgevaardigden, Eere-leden, leden en donateurs der Vereniging hebben toegang tot de Algemeene Vergaderingen en kunnen aan de besprekingen deelnemen.

Stemrecht wordt alleen uitgeoefend door de afgevaardigden der Afdelingen en door den Voorzitter, ook zoo deze niet afgevaardigde is eener Afdeling. Het aantal stemmen, namens de afdelingen uit te brengen, bedraagt voor afdelingen beneden de 25 leden en donateurs 1 stem; voor Afdelingen:

van 26 t/m. 50 leden en donateurs 2 stemmen.
„ 51 t/m. 75 „ „ „ 3 „
„ 76 t/m. 100 „ „ „ 4 „

en voorts voor ieder 100tal leden en donateurs boven de 100 één stem meer, met dien verstande dat het getal van zes stemmen voor ééne Afdeling niet mag worden overschreden.

Art. XVI.

Alle besluiten worden opgemaakt bij volstrekte meerderheid van stemmen, behoudens de hierna te noemen uitzonderingen.

Over zaken wordt hoofdelijk en mondeling, over personen met gesloten en ongeteekende briefjes gestemd.

Verkiezingen geschieden eveneens met gesloten en ongeteekende briefjes. Wordt bij eene eerste stemming geen volstrekte meerderheid verkregen, dan heeft eene tweede, vrije stemming plaats. Wordt ook nu geen volstrekte meerderheid verkregen, dan is er herstemming tusschen het dubbeltal, dat de meeste stemmen verkreeg. Als meer dan 2 personen een gelijk aantal stemmen verkrijgen, dan heeft eene tusschen-stemming plaats. Wordt bij deze herstemming, geen volstrekte meerderheid verkregen, dan beslist het lot.

Bij alle andere stemmingen is, bij staking, de stem van den President beslissend.

Art. XVII.

Voorstellen tot verandering of wijziging der statuten kunnen worden gedaan door het Hoofdbestuur of door ten minste drie Afdelingen.

Art. XVIII.

Omtrent voorstellen, in het vorige artikel bedoeld, kan alleen eene beslissing worden genomen in eene Algemeene Vergadering, waarin ten minste 2/3 van het aantal Afdelingen vertegenwoordigd zijn en waarin minstens 2/3 van de uitgebrachte stemmen zich voor de verandering of wijziging verklaren.

Is de opkomst in eene eerste daartoe belegde vergadering niet voldoende, dan wordt 14 dagen later een nieuwe uitgeschreven en deze heeft, ongelet het getal vertegenwoordigde afdelingen, het recht tot wijziging bij eene meerderheid van 2/3 der uitgebrachte stemmen.

Art. XIX.

Ontbinding der Vereniging binnen den bij art. II aangegeven tijd, kan alleen geschieden door een besluit eener Algemeene Vergadering, geheel overeenkomstig de voorschriften, die in het vorige artikel zijn vastgesteld.

In de Vergadering, die een besluit tot ontbinding neemt, wordt een besluit genomen omtrent hetgeen met een eventueel restant in kas en met de overige bezittingen der Vereniging zal worden gedaan.

Concept Huishoudelijk Reglement.

Art. 1.

Personen (mannen of vrouwen) of Verenigingen, die donateur of lid wenschen te worden, geven daarvan mondeling of schriftelijk kennis aan een der leden van het Hoofdbestuur of der Afdelingsbesturen. De besturen, die een opgave van lidmaatschap ontvangen hebben, brengen deze schriftelijk over aan den betrokken Afdelingssecretaris, dan wel aan den secretaris van het Hoofdbestuur.

Zij, die wonen op plaatsen, waar geen Afdeling gevestigd is, kunnen zich bij een der Afdelingen aansluiten, of administratief en geldelijk onder het beheer van het Hoofdbestuur komen (art. VIII der Statuten). Op de bovenbedoelde kennisgeving van aspirant-leden moet duidelijk zijn vermeld het volledig adres en verder, of men eene schenking in eens wenscht te doen, dan wel hoeveel contributie men 'sjaars wil betalen.

ART. 2.

De inning der jaarlijksche contributie heeft dadelijk na den aanvang van elk boekjaar plaats, door aanbidding van een bewijs van lidmaatschap, dat als kwitantie dient.

Zij, die donateur of lid worden vóór 1 October, betalen de contributie over het loopend jaar. Voor hen, die na 1 October lid worden, begint het contributie-betalen eerst in het volgende jaar; zij krijgen evenwel dadelijk een bewijs van lidmaatschap.

Is er vóór ultimo December bij het betrokken Afdeelingbestuur of bij het Hoofdbestuur geen schriftelijke opzegging ontvangen, dan blijft men donateur of lid voor het met 1 Januari d. a. v. beginnende jaar.

ART. 3.

Eereleden, donateurs en leden (die in rechten en plichten gelijk staan, zoodat verder in dit reglement, waar er van leden sprake is, ook donateurs en zoo het te pas komt, ook eereleden worden bedoeld) kunnen, wanneer daartoe overwegende redenen zijn, door een besluit eener Algemeene Vergadering der Vereeniging van de ledenlijst geschrapt worden; minstens 2/3 der uitgebrachte stemmen zijn daartoe noodig.

De Afdeelingen zullen ter zake het noodige bepalen in hare huishoudelijke reglementen (art. IX der Statuten).

ART. 4.

Het bestuur van elke Afdeeling vertegenwoordigt deze zelfstandig, ook waar zulks kan in rechten, doch alleen in zaken uitsluitend de afdeeling betreffende.

ART. 5.

Iedere Afdeeling heeft een eigen reglement, dat, om kracht van wet te hebben, door het Hoofdbestuur moet zijn goedgekeurd. Mocht er verschil ontstaan tusschen de Afdeeling en het Hoofdbestuur over de goedkeuring van haar Reglement, dan moet de beslissing der eerstvolgende Algemeene Vergadering worden ingeroepen.

In afwachting daarvan is de Afdeeling verplicht aan de aanwijzingen van het Hoofdbestuur te voldoen.

ART. 6.

Jaarlijksch vóór ultimo Maart zendt elk Afdeelingbestuur aan het Hoofdbestuur een verslag van de werkzaamheden en den toestand der afdeeling op 1 Januari te voren, inhoudende:

- a. een streng alphabetische naam- en adreslijst van donateurs en leden, met vermelding van die van het bestuur en van de verschillende speciale commissiën;
b. eene volledige mededeeling van het verichte in het afgelopen jaar met vermelding van de resultaten, die verkregen zijn door inrichtingen, welke de afdeeling in het leven riep;
c. eene geldelijke afrekening;
d. de punten, die de afdeeling op de algemeene vergadering wenschte behandeld te zien;
e. een kandidatenlijst houdende dubbelnamen voor elke open plaats in het Hoofdbestuur.

ART. 7.

Het Hoofdbestuur vergadert minstens tweemaal 's jaars ter plaatse door het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging te bepalen.

In de eerste der jaarlijksche Vergaderingen kiest het onder zijn leden een Vice-President, een 2de Secretaris en een plaatsvervangend Penningmeester. De oproeping tot deze gewone en ook tot de hierna te noemen buitengewone Hoofdbestuurvergaderingen, geschiedt door het Dagelijksch bestuur, minstens 8 dagen voor den datum der Vergadering en onder bijvoeging der Agenda, voor zooveel noodig met toelichting.

Buitengewone Hoofdbestuurvergaderingen kunnen door het dagelijksch bestuur worden bijeen geroepen, wanneer het dit noodzakelijk acht, of wanneer dit door drie hoofdbestuurleden wordt verlangd. Van dit verlangen moet onder opgave van motieven aan het Dagelijksch Bestuur zijn kennis gegeven, dat dan binnen 14 dagen de Vergadering bijeen roept.

Mocht 't dagelijksch bestuur onverhoopt de vergadering niet uitschrijven, dan zijn drie Hoofdbestuurleden daartoe bevoegd.

ART. 8.

In de vergaderingen van het Hoofdbestuur mag alleen worden beslist omtrent punten, die op de agenda voorkomen, tenzij door 2/3 der aanwezige leden een in de vergadering zelve gedaan voorstel urgent wordt verklaard.

Alle besluiten worden genomen bij volstrekte meerderheid van stemmen, staken de stemmen, dan is die van den president beslissend.

Besluiten in een hoofdbestuurvergadering genomen zijn alleen dan van kracht, wanneer minstens zes leden aanwezig zijn.

Het Hoofdbestuur kan, wanneer het Dagelijksch bestuur dit noodig of nuttig oordeelt, ook besluiten middels aangeteekende correspondentie nemen. Daartoe wordt aan ieder lid het behoorlijk toegelichte voorstel gezonden, met bepaling van den datum der inzending van het antwoord. De meerderheid van de op tijd ingekomen antwoorden is dan beslissend.

De op deze wijze genomen besluiten worden in de eerstvolgende vergadering ter tafel gebracht en in de Notulen opgenomen.

ART. 9.

Het Dagelijksch-bestuur vergadert in den regel eenmaal per week, op den dag en het uur, die het daarvoor zal vaststellen en daarenboven telkens, wanneer de President, dan wel de beide andere leden te zamen, dit noodig mochten achten.

Het Dagelijksch-bestuur is belast met den dagelijkschen gang van zaken der Vereeniging en met de uitvoering der besluiten, door het Hoofdbestuur genomen.

Daar, waar niet door het Hoofdbestuur werd beslist en waar de afhandeling eener zich voordoende kwestie niet op het nemen van een besluit van het Hoofdbestuur kan wachten, handelt het Dagelijksch-bestuur onder nadere goedkeuring.

De besluiten van het Dagelijksch-bestuur worden genomen bij meerderheid van stemmen. Is een der leden afwezig en staken de stemmen, dan

geeft die van den president den doorslag, tenzij door het aanwezige lid in de kwestie een principieel verschil wordt gezien, in welk geval de beslissing van het Hoofdbestuur moet worden ingeroepen.

Bij ontstentenis van den president is de beslissende stem hierboven bedoeld, aan den oudste in jaren van de beide aanwezige leden; bij principieele kwesties wordt gehandeld als boven omschreven.

ART. 10.

Ten spoedigste na afloop van elk boekjaar, uiterlijk op ultimo Februari, wordt de rekening en verantwoording door den penningmeester opge maakt en aan het Hoofdbestuur aangeboden. Na goedkeuring door het Hoofdbestuur, wordt die rekening en verantwoording aan de goedkeuring onderworpen van eene Commissie van onderzoek van drie leden door eene algemeene vergadering te benoemen.

Deze Commissie is bevoegd inzage te nemen van de boeken en zij ontvangt alle door haar gewenschte inlichtingen van het Hoofdbestuur.

Bij verschil tusschen de commissie en het Hoofdbestuur worden de verschilpunten vastgesteld en in het hoogste ressort aan het oordeel van eene Algemeene Vergadering onderworpen. De geverifieerde rekening en verantwoording, welke in 't orgaan der Vereeniging wordt opgenomen, ligt gedurende de laatste week voor de Algemeene Vergadering, bedoeld in art. XV der statuten voor ieder lid ter inzage te 's-Gravenhage op het bureau der Vereeniging.

De goedkeuring der Commissie van onderzoek en waar noodig de goedkeurende beslissing der Algemeene Vergadering strekken tot volledige décharge wegens het beheer over het betreffende boekjaar.

ART. 11.

Het Hoofdbestuur kan alleen met machtiging der Algemeene Vergadering beschikken over:

- 1°. De gelden en goederen door de Algemeene Vergadering als zoodanig aangewezen.
2°. De gelden uit legaten of giften voortspruitende, die in den loop van het verenigingsjaar zijn ingekomen, totdat door de Algemeene Vergadering zal zijn beslist, of zij onder de sub 1°. bedoelde gelden of goederen behooren.

ART. 12.

Zoowel wat het verspreiden van populaire kennis aangaat, als wat het bevorderen der ontwikkeling van Indische nijverheid en kunstnijverheid betreft, worden door het hoofdbestuur commissiën benoemd, die zoo noodig ten dienste zullen staan van de afdeelingbesturen, waar deze populaire voordrachten willen doen houden of tentoonstellingen willen in het leven roepen, dan wel op andere wijze de Indische nijverheid en kunstnijverheid willen bevorderen. De benoeming dezer beide commissiën geschiedt door het hoofdbestuur; zij kunnen onder nadere goedkeuring van het Hoofdbestuur zich nieuwe leden toevoegen.

ART. 13.

Waar in dit reglement van president, secretaris en penningmeester in 't mannelijk gesproken wordt, heeft dit evenzeer betrekking op vrouwen.

ART. 14.

Alles, wat bij dit reglement niet is geregeld of waaromtrent de voorschriften niet duidelijk zijn, wordt aan de beslissing van het Hoofdbestuur overgelaten. Tegen zoodanige beslissing kan echter door eene Afdeeling bedenking worden ingebracht en de kwestie moet dan aan de beslissing eener Algemeene Vergadering worden onderworpen. Deze neemt dan een gemotiveerd besluit en verklaart dit al of niet te zijn van terugwerkende kracht.

ART. 15.

Dit reglement treedt in werking, zoodra het door een Algemeene Vergadering is vastgesteld.

Wijzigingen daarin kunnen alleen plaats hebben, in de Jaarlijksche Algemeene Vergadering of in eene speciaal daartoe belegde Algemeene Vergadering op voorstel van het Hoofdbestuur, of wanneer drie of meer afdeelingen of 2/3 van het aantal leden eener Afdeeling er met opgave van motieven, schriftelijk om vragen.

RECLAMES.

Advertisement for Berlitz School of Languages, featuring the text 'Abonnement geldig in BERLITZ meer dan 170 steden SCHOOL ALLE MODERNE TALEN Onderwijs Vertalingen ALLEEN Telef 1138 NOORDEINDE'.

Het Verenigingslokaal te 's-Gravenhage.

Toen, nu ongeveer drie en een half jaar geleden, het toenmalige lid van het Hoofdbestuur der Vereeniging, Jhr. Mr. T. A. J. van Asch van Wijck, er op wees, dat het van groot belang zou zijn om in 's-Gravenhage een vast Verenigingspunt voor de leden te hebben, werd dit dadelijk door alle andere Hoofdbestuurleden beaamd en eene commissie benoemd om daartoe een plan te ontwerpen. In de Algemeene Vergadering van 9 Februari 1900 bracht die commissie rapport uit en werd daarna het besluit genomen om, met het doel een eigen lokaal te huren, te meubelen en te exploiteeren, eene leening te sluiten van f5000.

Doordat een tiental leden, zich had verbonden om te nemen, wat er van de leening ongeplaatst overbleef, was het kapitaal spoedig bij elkander en reeds in de maand Maart 1900 konden de lokalen, Heerengracht 4, worden in gebruik genomen.

te schrijven aan de niet-voordeelige ligging en aan het gemis van lokalen op den beganen grond, terwijl weer anderen dachten dat de combinatie van leeskamer en kantoor in de onmiddellijke nabijheid van een Indischen restaurant niet gelukkig was, enz. - Nagenoeg eenparig was men echter van meening, dat het bestaan niet op den bestaande wijze moest worden voortgezet en daar de huur met 10 Mei 1903 verstreken zal zijn, werd ze in tijds door het Hoofdbestuur opgezegd.

Aan het Dagelijksch-bestuur werd opgedragen om in overleg met de afdeeling 's-Gravenhage, te regelen, wat er na 10 Mei zou moeten gebeuren, doch om eerst de aandeelhouders in de leening tot een samenkomst op te roepen en hun advies ter zake in te winnen. Bedoelde samenkomst, waartoe alle obligatiehouders tijdig waren opgeroepen, had plaats op 19 Maart j.l. in het lokaal Heerengracht 4, dat wij spoedig zullen gaan verlaten. Van de 200 aandeelen van f25, waren er slechts 39 vertegenwoordigd.

Door den Secretaris van het Dag. Bestuur werd bij den aanvang der samenkomst het hieronder volgende rapport voorgelezen:

Toen de, in de Algemeene Vergadering van 9 Februari 1900 goedgekeurde, geldleening van f 5000 was voltekend, werden door het Hoofdbestuur, - toenmaals tevens het Bestuur der Afdeeling 's-Gravenhage, omdat dit de enige afdeeling der Vereeniging was, - tot beheerders van het geld der leening en tot uitvoerders van het ontworpen plan der exploitatie van een eigen lokaal benoemd:

- Mevrouw M. ten Bosch-Boscher,
Mevrouw M. Tersteeg-Prunk,
de Heer J. M. Pijnacker Hordijk,
id. J. W. A. van Soest,
id. G. E. V. L. van Zuylen.

Deze Commissie koos tot haren voorzitter, den heer van Zuylen, die in afwachting, dat een boekhouder of eene boekhouder zou worden benoemd, ook het geldelijk beheer der uitgaven op zich nam, blijvende de hoofdsom gedeponeerd bij de firma Keuneraer en Co., waar de fondsen in administratie waren gegeven.

Met het aankopen van den inventaris waren belast de drie mannelijke commissarissen, terwijl de beide dames op zich namen, de restauratie in te richten en later om beurten daarover geregeld toezicht te houden. Voor het houden der restauratie werd een getrouwde dame geëngageerd, die met haar gezin in het gebouw zou wonen. Met eene bekwaame boekhouder, die dan tevens zou worden algemeene Secretaresse der Commissiën en dagelijks in het gebouw zou toezien, werden onderhandelings aangeknoopt, die echter mislukten en dit was de eerste tegenspoed, die, wat het personeel betreft, door tal van anderen is gevolgd geworden, waarvan de omschrijving in dit rapport echter onnoodig zal zijn.

Een der voornaamste tegenvallers bij de exploitatie was, dat de achtereenvolgens gehouden tentoonstellingen schade, inplaats van winst, opleverden, zoodat er ook aan het oprichten eener permanente tentoonstelling met verkoop en nabestelling vooreerst niet kon gedacht worden, terwijl de verhuur van localiteit voor vergaderingen gedurende de wintermaanden, ook weinig opleverde.

De opbrengst der restauratie bereikte echter nagenoeg de raming in het prospectus gemaakt, en na het eerste jaar, kon, op grond daarvan, aan het hoofdbestuur worden voorgesteld 3 pct. dividend op de aandelen der obligatieleening uit te keeren.

Minder voordeelig ging het tweede jaar der exploitatie, maar de Afdeeling 's-Gravenhage, zag gelukkig het billijke in, om voor het gebruik, dat gemaakt werd van de lokalen, een bedrag van f 500 in de jaarlijksche huur te betalen. Dit maakte, dat de zaak staande kon blijven en in den laatsten tijd zelfs weer vooruitging.

Het restant in kas, dat tot ruim f 2100 was geslonken, is nu weder f 2900 geworden en taxeerden wij den inoedel op f 1000, eene som, die hij bij verkoop wel nagenoeg zal opbrengen, dan is er in de drie exploitatiejaren f 1100 van het kapitaal verloren, terwijl daartegenover f 250 aan obligatiën door de eigenaren aan de vereeniging zijn geschonken.

Aannemende dus, dat alle andere aandeelhouders in de leening, hun volle geld zouden terugkrijgen, dan zou de prof aan de vereeniging f 50 hebben gekost. Het is echter te vermoeden, dat die eisch niet door het gros der aandeelhouders zal worden gedeeld, maar dat volen, voor het geval dat men met de verdere exploitatie op den aangevangen voet zou willen staken, gaarne de kosten der proef voor hun gezamenlijke rekening zullen nemen.

Nu wij met 1 Mei het thans gebruikt bovenhuis zullen moeten verlaten, doet zich de vraag voor: wat verder te doen?

Mevrouw M. ten Bosch-Boscher, die in de laatste tijden geheel met de exploitatie en de boekhouding was belast, is van meening, dat een Indische restaurant, mits gunstiger gelegen en met localiteit op den beganen grond, niet alleen zijn onkosten zou dekken, maar zelfs overwinst zou opleveren en dit is bij eene goede exploitatie dan ook niet onmogelijk. Onder gunstig gelegen, verstaat zij echter in de buurt van Duinoord, waar de meeste klanten wonen en in die buitenbuurt nu, kunnen wij, met het oog op de woonplaatsen der andere leden der afdeeling de leeszaal en het bureau niet vestigen.

In de laatste samenkomst, die wij met de Commissie van beheer hebben gehad, werd die kwestie ampel en breed besproken. Zoals men weet, zullen de plannen, om eene permanente tentoonstelling enz. op te richten, naar alle waarschijnlijkheid spoedig tot uitvoering komen en dan zou het zeker voor 'Oost en West,' het verkieselijkst zijn, om, zoals ook het oorspronkelijk plan was, alles bij elkander te hebben. Maar ook de permanente tentoonstelling behoeft een benedenhuis met étalage-raam, zooveel mogelijk in een der drukste winkelstraten, en al zou men dus ook de restauratie in het centrum der stad mogelijk achten, dan zou de huurprijs van een pand, waar beneden één tentoonstelling en restauratie kon worden gehouden, voor ons te machtig worden.

Wij kwamen daarom tot het besluit, dat, wil men de restauratie in eigen beheer met het restant van het kapitaal voortzetten, dit dan op-zich-zelf-stand zou moeten voortduren.

Bureau en leeskamer kunnen best bij de permanente tentoonstelling terecht komen, mits de Vennootschap, die zich voor de exploitatie van die zaak zal vormen, geschikte, goed gemeubelde localiteit daarvoor aanbiedt aan de afdeeling 's-Gravenhage, tegen dezelfde prijs, die daarvoor ook thans wordt betaald.

Wij kunnen hiertoe ons rapport besluiten en zullen gaarne thans het advies van aandeelhouders vernemen, terwijl wij bereid zijn de nadere toelichtingen te geven, die van ons zullen worden verlangd.

- De Commissie van Beheer: Het Dagelijksch Bestuur,
G. E. V. L. VAN ZUYLEN, N. VAN ZUYLEN-TROMP,
Mevr. M. TEN BOSCH BOSSCHER, Presidentie,
G. P. H. H. GONGGRIJP, Penningmeester,
(Mevrouw Tersteeg is buitenslands), L. P. H. SCHIMPF, wrd. Secretaris.

Het lid van de commissie van beheer, J. M. Pijnacker Hordijk, die door ongesteldheid verhinderd was aan de samenstelling van het rapport deel te nemen, had daarbij de volgende nota gevoegd:

Naar aanleiding van het mij ter goedkeuring aangeboden rapport, meen ik het volgende te moeten opmerken:

Dat ik voortzetting van de restaurant alleen dan in het belang acht van aandeelhouders, wanneer die restaurant verbonden blijft aan het Verenigingslokaal, bureau, leeskamer enz. van Oost en West. Wil men dat niet, dan zou ik aan liquidatie de voorkeur geven.

De beslissing is bij het Hoofdbestuur, dat, als vertegenwoordigende de Vereeniging Oost en West, ook verantwoordelijk is voor de leening tegenover aandeelhouders.

Overwogen zou kunnen worden, om het bestaande kapitaal van f 5000 optenemen in het nieuw te scheppen kapitaal (de nieuwe vennootschap).

J. M. PIJNACKER HORDIJK.

16 Maart 1903.

Naar aanleiding der voorgelezen documenten, ontspan zich onder het kleine getal aanwezigen eene warme discussie, over de vraag: welk punt van den Haag, men voor de Vereeniging als het centrum moet beschouwen? Toegegeven werd, van den eenen kant, dat als het centrum van verkeer moet worden aangenomen dat deel der stad, waar de verschillende publieke gemeenschapsmiddelen, der tram- en omnibuslijnen samenloopen en dat dit zeker is gelegen tusschen Groenmarkt en Plein, doch, meende men, de Vereeniging heeft een ander centrum, doordat het grootste getal harer leden nu in Duinoord woont, terwijl ook volgens verklaring van den alg. Secretaris der Commissiën de meeste personen, die hij op zijn kantoor krijgt, uit Duinoord komen. Van den anderen kant werd er op gewezen, dat bij de uitbreiding, die de Afdeelingdagelijks krijgt, deze toestand best zou kunnen veranderen en het dus geraden is, om met de lokalen der Vereeniging in het centrum van verkeer te blijven.

Het denkbeeld om in de buurt van Duinoord afzonderlijk een restaurant te exploiteeren, werd door de meesten bestreden; men meende, dat daartoe dan ook, in verband met het doel, waarvoor de leening was aangegaan, geene enkele reden bestond.

De slotsom was, dat men tot twee voorstellen kwam door aandeelhouders gedaan.

Het eerste was gegrond op de stelling, dat de leeszaal en het kantoor meer eigenaardig tehuis behooren bij de permanente tentoonstelling, die een deel is van het werkprogramma der Vereeniging, dan bij de restauratie. De voorsteller gaf daarom in overweging verdere proeven met de restauratie te staken en aan de nieuw op te richten Vennootschap voor te stellen, de leening van de Vereeniging over te nemen.

In het tweede voorstel werden juist leeskamer en restaurant van elkander onafscheidelijk geacht, omdat bij den maaltijd een nieuwsblad hoort en het voor den lezer een voordeel is, dat hij door den restaurant kan worden bediend, terwijl geen bezwaar gezien werd in de verplaatsing van kantoor en leeskamer naar den kant van Duinoord.

Het eerste voorstel kreeg 16 stemmen, het tweede 26. Gelet op de onstandigheid, dat het Hoofdbestuur natuurlijk niet verplicht zal zijn in deze het advies van deze kleine minderheid van het geringe aantal aanwezige aandeelen te volgen, werd door den voorsteller van het tweede advies nog in overweging gegeven eene motie aan te nemen, luidende nagenoeg als volgt:

„De vergadering wenschte uitdrukkelijk, dat restaurant „leeskamer en bureau samen in de buurt van Duinoord „gevestigd zullen worden en indien dat niet gebeurt, „volgt onherroepelijk het verwijt van slecht beheer“.

De opmerking werd echter gemaakt, dat het onnoodig zou zijn, dergelijke motie in stemming te brengen, omdat men zeker kan zijn, dat de stemmen dezelfde verdeling zouden aantoonen, als de eerste maal, het geval was hetgeen door alle aanwezigen werd beaamd. Hierop werden de beraadslagingen gesloten.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

- Indische Genootschap. Vergadering van 24 Febr. 1903.
J. T. Geerlings: De spoor- en tramwegen in Nederl.-Indië (Voordracht).
Tijdschr. van het Kon. Ned. Aardr. Genl. 1903, No. 2.
A. H. Spaan: Naar de Boven-Kelei (Sambaloeng). Een reis in de binnenlanden van Borneo (26 Aug.-17 Sept. 1901). - Alb. C. Kruijt: Gegevens voor het bevolkingsvraagstuk van een gedeelte van Midden-Celebes. - P. E. Moolenburgh: Reis door het smalste gedeelte van Ned.-Nieuw-Guinea. - Saramacca-expeditie. - A. L. van Hasselt: Nieuwe onderzoekings-tochten van Dr. P. Sarasin en Dr. Fr. Sarasin. - Litteratuur O. I. Archipel.

- Indisch Militair Tijdschr. 1903, No. 2.
In Memoriam Z. E. Luitenant-Generaal H. C. P. de Bruijn. - Ducimus: Over de leiding van jonge officieren (slot). - Artillerie: Het berggeschut der toekomst (slot). - De recrutenaafdeeling bij de infanterie. Een verwaarloosd legerbelang, door een depotofficier. - v. d. B.: Wat leert ons de Zuid-Afrikaansche oorlog III. - v. R.: Eene beschouwing naar aanleiding van „Officiersmonteering“ bij mobilisatie. - Mavors: Militaire causerie. Een begrotingspraatje. - W. Muurling: Modern veldgeschut voor de Indische Artillerie. - Voor de Practijk. - Varia enz.

- De Indische Mercur. No. 12 1903.
Dr. C. L. van der Burg: Maatregelen tegen Malaria in de tropen. - J. R. C. Gonggrijp: Les plantes à Caoutchouc et à Gutta. - Uit conculaire Verslagen: Mandsoerje. - Verslagen van Maatschappijen. - S. Kalf: Uit de oude doos. Een kolonisatieproef in 1743. (4.)

Verzending O.-I. Mail.

Table with shipping schedules for O.-I. Mail, including destinations like Amsterdam, Rotterdam, Genua, Marseille, Brindisi, Napels, and various dates and times.

ADVERTENTIEN.

DAMES LAMBOOY, 2e Wagenstraat 86a, Den Haag.
 W. VAN OLPHEN, Molensstraat 39, " "
 B. STRAUB, Frederikstraat 10, " "
 VAN ROOY, Paul Krugerlaan 20, " "

Eduard Pelger,
 MAGAZIJN VAN
HEERENHOEDEN
 Prinsestraat 39,
 'S-GRAVENHAGE.

OOST EN WEST.

RESTAURANT
HEERENGRACHT 4
 open, iederen dag der week van 10 ure
 v. m. tot 7 ure 's avonds.
 Des Zondags van 12 tot 3 ure n. m.
 Toegang voor leden der Vereeniging en
 geïntroduceerden.
Dinè / 1.50 bestaat uit bijna 't dubbele
 van 't plat du jour.
 Eenvoudige rijsttafel, bestaande uit rijst,
 saor of kerry, één vleeschgerecht en één
 sambal (plat du jour) f 0.80.

Repatriërenden.
Meubileeringen in Huur.
 Benedenhuis per maand f 15.—
 Bovenhuis " " " 20.—
 Geheel Huis met 10 kamers - 40.—
 te bevragen

Wagenstraat 18
DEN HAAG.

AGUILAR'S

PORT-, SHERRY, MADEIRA
 en fijne TAFELWIJNEN,
 zijn alom bekend.
Hoofdkantoor:
 Heerengracht 3, Den Haag.
Bijkantoor:
 BATAVIA, B. DE BAS & Co.
 Succursalen: **UTRECHT** en **LEIDEN.**
 Agentschappen op alle Hoofdplaatsen
 in Ned. Indië.
 Interc. Telefoon 832.

Fournisseurs de la Cour.
KOK & ZONN,
 Tailleurs,
VEENESTRAAT 39,
 La Haye.
 Maison recommandée
 pour costumes „Genre Tailleur“
 pour Dames.

GIDS
 VOOR

Repatriërenden,
 Gratis aanbieding van de Haagsche Uitgevers-Mij,
 „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG“
Haagpoort 4.

Deze gids wordt in de onderstaande
 hôtels gratis aan de repatriërenden
 aangeboden:
 Hôtel des Indes, Batavia.
 Grand Hôtel „Java“ „
 Hôtel „Ort“ „
 „ Du Pavillon, Samarang.
 „ Ketabang-Genteng, Soerabaja.
 „ Simpang, Soerabaja.
 Vraag prospectussen voor
 advertenties.

Medailles d'Or et de Vermeil Obtenues
 aux Expositions
 DU TRAVAIL de PARIS et LYON
Marie Derwel,
 Corsets sur Mesure
 LA HAYE
 36 Jacob van der Doesstraat.

Corset Mystère
 Nouveau Modèle hygiénique
 approuvé par la faculté de médecine.

G. L. Arbeiter,
 Spuistraat 63. Den Haag.
 HOFBONTWERKER.

Grootste sorteering van uitsluitend 1^a Pelterijen.
 Speciale Inrichting tot het bereiden en opmaken van tijgerhuiden enz.
Opzetten van Vogels en Zoogdieren.
 Conserveeren van Pelterijen enz., tegen de mot.

Vraagt offerte voor Ned. OOST en WEST INDIË.
 Agent voor den Haag en omstreken, de Heer
A. DE SWERT. Schenkweg 216

Stoom-, Wasch- en Bleekinrichting.
OPGERICHT IN 1866.

Meermalen uitgebreid en verbeterd volgens de nieuwste en beste methode tot het wassen,
 drogen, strijken en opmaken van alle Witte Bonte, Flanelen en Wollen goederen.
 Alle soorten van Gordijnen.
 Geeft de meeste waarborg voor eene behandeling met bacterie vrij water uit Norton wellen
 op ± 32 Meter beneden D. P. geboord en in een speciaal toestel ontijzerd.
 Voordeelige condities voor enkel gewassen en gedroogd.
 Tarieven op aanvraag gratis verkrijgbaar.

Brief adres: **GEER. HEIJNEN.**
Witte Brug. — Den Haag.

C. J. L. VERMEULEN,
 's-Gravenhage. — Toussaintkade 11.

Speciale afdeling voor moderne en zeer billijke
LIJSTEN, MIRA-STANDAARDS en ENCADREMENTEN, in alle
 genres.
 Grootte sorteering **LIJSTEN,** in verschillende maten gereed,
 voor onmiddellijke aflevering.
 In de zeer billijke prijzen, is het geheel
 gereedmaken begrepen.
 Geopend tot 's avonds negen uur.

CHRIST^N. ALKA, voorheen ALKA en WECKESSER,
 Paviljoensgracht 21a. 's Gravenhage.
 Fabriek van alle soorten Koperen en Houten Blaasinstrumenten.
 Leverancier zoowel Binnen- als Buitenlandsch voor **HARMONIE-, FANFARE- en STRIJKORCHESTEN.**
 Specialiteit in
 Saxophons, Obo's, Engelsche Hoorns,
 Fagotten, Bas-Clarinetten,
 Böhm-Clarinetten en Böhm-fluiten.
 enz. enz.
 Grootte Magazijnen van alle
 op dat gebied behoorende Artikelen.
 Guitares, Citters, Banjo's,
 Harmonica's, enz.
 Ook alle daarbij behoorende Artikelen.
 Goedkoopste adres voor
 Reparatie aan alle Muziekinstrumenten.
 Scherp concurrerende prijzen.
 Prijscurant op aanvraag gratis.

Chaussures Françaises et Americaines
A. Kogels & Zoon,
 56. Prinsestraat 56. — 's-Gravenhage,

Bericht de ontvangst eener fraaie collectie
VOORJAARS- en ZOMERARTIKELEN
 in de nieuwste Fransche en Amerik. modellen.
SPECIALE INRICHTING VOOR SCHOEISEL OP MAAT.

Lambert Waterreus,
 Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag.
 TELEPHOON 317.

Ontvangen per S. S. Prinses Sophie: „**KETELLA**“.
VERSCHE KRUIDEN — TJINKI THEE.
 Manissan Tjampoeradoek. - Atjar Rebong.
 Tjobeks en Oelekans. - Vijzels. - Paroeds. - Tanggoks.
 Ikan Pepérék. - Terie. - Ebby.
 Sirih. - Pinangnoot. - Gambier. - Tabacco.
 Kroepoek. - Samballans. - Boemboe. - Macc. Visch.

WONINGGIDS voor 's-GRAVENHAGE en OMSTREKEN
 opgemaakt door 't Administratiekantoor der firma
FALKENBURG & Co.

's-GRAVENHAGE, Dennenweg 64,
 wordt op aanvraag gratis toegezonden.
 Ook ligt deze gids op de informatiebureaux der Vereeniging „OOST en WEST“ te
 's-GRAVENHAGE en te **WELTEVREDEN** ter beschikking van belangstellenden.

Nederlandsch Wapenmagazijn

voorheen S. DE JAGER,
HAARLEM, Bartelhorisstraat 32.
 's-GRAVENHAGE. Spui 12.
 Fabriek van Wapens en Schermartikelen.

C. HOYNG,
 Den Haag. — Utrecht.

Geïllustreerde Prijscuranten worden gratis op aanvraag toegezonden.

Echt Chineesche Thee,

speciaal aanbevolen aan Indische familie's.

Abonneert U op de
Bintang Hindia.

Geïllustreerd Tijdschrift voor den Inlander.

Abonnementsprijs f 3.— per jaar bij vooruitbetaling.
 Proefnummer wordt U op aanvraag gaarne toegezonden.
 DIT BLAD VERSCHIJNT ELKE VEERTIEN DAGEN.

De Haagsche Uitgevers-Maatschappij.
 „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG“,
 HAAGPOORT 4.

Ieder oud-gast steune door zijn abonnement!

SIEGEL-PIANINO.

„Zie beoordeelingen van binnen- en buitenlandsche autoriteiten, Musici en Technici.“
HOOFDAGENTSCHAP v. Nederland, Nederl.-Indië, België en Zuid-Afrika,
EERSTE NEDERL. MAATSCHAPPIJ tot Fabr. en Inv. van
 Muziek-Instrumenten,
 voorh. D. ANSINGH en Co., Zwolle.

COSTUMES NAAR MAAT,

Gegarandeerde Coupe.
 Specialiteit in:
 Gekleede Costumes,
 Mantelcostumes,
 Mantels,
BLOUSES,
PEIGNOIRS,
 Costuumrokken.
 GROOTE KEUZE in:
Zwarte en Gekleurde JAPONSTOFFEN.

De s-Gravenhaagsche Boek- en Handeldrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani,